

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я   Б Е Л А Р У С К А Я   Г А З Э Т А   ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвярткі

9 771819 161008

Пераход на чысты съпірт

Беларусь стаіць на парозе біяпаліўнай рэвалюцыі. Ірляндзкая кампанія «Greenfield Project Management Ltd.» хоча наладзіць мэгавытворчасць паліўнага этанолу з чарнобыльскага збожжа.

Вытворчасць паліўнага этанолу мае быць наладжана на базе двух беларускіх прадпрыемстваў — Мазырскага камбінату «Этанол» і Бабруйскага гідролізнага завода. Гэта паведаміла на адмысловай прэс-канфэрэнцыі старшыня рады дырэктараў ірляндзкай кампаніі «Greenfield Project Management Limited» Эн Маклайн. Цяпер адбываецца працэс

Працяг на старонцы 2.

У НУМАРЫ

Годзе жыць на халаву

Дырэктар Жлобінскага металургічнага: Пераход да сусветных цнаў на энерганосбіты на карысыць айчынным вытворцам. Старонка 9.

«Нас чакаюць цяжкія часы» —

мяркую рэдактар газеты «Советская Белоруссия» Павал Якубовіч. Адказы на пытанні Юр'я Дракахруста. Старонка 10.

Грошай на «Белсат» пакуль няма

Старонка 8.

Сочы ў імgle

Тыдзень у аглядзе Віталя Тараса. Старонка 12.

RADZIMA.ORG

Спадчына на продаж

Палац з паркавым комплексам у Красках (Ваўкавышчына) непублічна прадаюць расейцам за 450 млн рублёў. Старонка 16.

КАЛІ Б...

...беларусы абіралі свой варыянт сямі цудаў съвету.

Шаноўныя людзі!

«Наша Ніва» шукае распаўсюднікаў для продажу газэты на вуліцах і ў электрычках. Справа выгадная і надта патрэбная.

Продаж ажыцьцяўляецца на аснове дамоваў.

Звяртак да Рамана:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32,
(029) 618-54-84.

АПЫТАНЬНЕ НА НН.ВУ**«Сёньняшняя Беларусь – увасабленыне мараў Янкі Купалы», заявіў А. Лукашэнка. Вы згодныя з гэтым?**

так	28 (8.4%)
не	98 (29.3%)
доля праўды ў тым ёсьць	21 (6.3%)
гэта ўвасабленыне мараў аўтара выказванья	187 (56.0%)

Усяго прагаласавала: 334

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ**Што супольнага між сесій ПА АБСЭ і «Славянскім базарам»?**

Хоць «саюзная дзяржава» даўно стала аб'ектам іроніі, ёсьць адна сфера, дзе назіраецца кранальнае адзінства Менску і Масквы. Гэта — калі трэба дапаўніць адлуп заходнім дэмакратызатарам.

Вось і ў Кіеве на сесіі ПА АБСЭ дэлегацыя Беларусі і Рәсей прагаласавалі супраць рэзолюцыі, што заклікае ўлады нашай краіны палепшыць сътуацию ў галіне правоў чалавека.

І яшчэ адзін штрых што да «саюзнае дзяржавы». На «Славянскім базары» ад выказванья Паула Барадзіна стала някавата. «Лукашэнка выступіў на расейскай мове, прывітаны Путіні — на расейскай мове, хоць ён мог і па-нямецку, і па-ангельску, і па-француску... А вось прывітанье ўкраінскага прэзыдэнта было на «незалежнай мове», — упінуў Барадзін.

Адэпты «саюзнае дзяржавы» любяць праводзіць паралелі з Эўразіязам. Каб брусельскі чыноўнік папракніў прадстаўніка любой краіны ЭЗ за «незалежную мову», то імгненнем вылецеў бы са съвістам. Эўразіяз трапіць шалённыя гроши на пераклады, каб забяспечыць у далікатнай моўнай галіне роўнасць для брытанцаў і эстанцаў.

...Што супольнага між эпізодамі на сесіі ПА АБСЭ і на «Славянскім базары»? Непавага да правоў чалавека і да права нацыі гаварыць на сваёй мове растуць, як бачым, з аднаго саўкові-імпэрскага кораня.

Аляксандар Класкоўскі

Пераход на чысты сыпірт

Працяг са старонкі I.

Аб'ём інвестыцый у вытворчасць паліўнага этаполу складзе некалькі сотняў мільёнаў эўра. Тэрмін рэалізацыі праекту ад пабудовы да пачатку вытворчасці — 1,5—2 гады. На тэрыторыях прадпрыемстваў пабудуюць новыя аб'екты: у Мазыры завод зойме плошчу 25 га, у Бабруйску — 4,5 га. Заплянаваны штогадовы прыбытак ад рэалізацыі прадукцыі з абудоўх заводаў складзе 350 млн эўра. У Бабруйску чакаецца аб'ём вытворчасці ў 10 млн дал, у Мазыры — 55 млн дал. На першым этапе ўсю прадукцыю мяркуюць прадаваць за мяжу. Прадукцыя, што будзе выпушчаная цягам бліжэйшых двух гадоў, ужо закантрактаваная

Спачатку паліўны этапол будзе экспартаваць на Захад, затым адбудзеца істотная пераарыентация на расейскі рынак. Гэта тлумачыцца ўсё большай канкурэнцыяй з боку краінаў Усходняй Еўропы, у якіх імкліва наладжваецца аналагічная вытворчасць.

Намесьнік старшыні кансерну «Белбіяфарм» Уладзімер Магілёвец, які прадстаўляў на прэс-канферэнцыі беларускі бок, патлумачыў, што на сёньня ў Беларусі не існуе нарматыўна-прававой базы выкарыстання паліўнага этаполу. «Таму пакуль і плянемуць увесе аб'ём выпушчанай пра-

дукцыі прадаваць за мяжу. Калі ж нарматыўна-прававая база датычна выкарыстання ў Беларусі паліўнага этаполу будзе распрацаваная, не выключаем і пераразмеркаваньня часткі прадукцыі на ўласны рынак», — распавёў У.Магілёвец. Паводле чыноўніка, рэалізацыя такога праекту стала магчымая дзякуючы зымячэнню інвестыцыйнай палітыкі Беларусі. Намесьнік старшыні «Белбіяфарму» зазначыў, што ў будучыні экспартны патэнцыял паекту дазволіць яму выйсці ў лідёры па прыпяятнай валюты ў бюджет. «Безумоўная карысць і ў пляне імпартазамаўчэння — вытворчасць этаполу суправаджаеца атрыманнем карысных пабочных прадуктаў: вуглекіслаты, вадкай брагі, што выкарыстоўваецца для вытворчасці харчовых дадаткаў для патрэбай жывёлагадоўлі, а таксама сульфату амонію — мінеральнага ўгнаення», — падкрэсліў сп.Магілёвец.

На словах афіцыйнага прадстаўніка «Greenfield Project Management Limited» у Беларусі Андрэя Алейнікаўа, праект прадугледжвае выкарыстаныне ў якасці сырэвіны зерня пшаніцы, жытга і трывалікале. «На пачатку рэалізацыі праекту будзе выкарыстоўвацца звычайна збожжа, затым, як прадугледжвалася ад пачатку, пачнем выкарыстоўваць збажыну, завезеную з

забруджаных у выніку аварыі на ЧАЭС тэрыторыяў», — патлумачыў сп. Алейнікаў. Такім чынам будзе рэалізувацца беларуска-ірландская праграма ачыщчэння забруджаных тэрыторый.

Штогод заводы ў Мазыры і Бабруйску будуть перапрапоўваць да 1,5 млн т зерня, зь іх калі 30% будзе складаць айчыннае зерне. Астатнія 70% плянавацца закупляць у Рәсей, Украіне ды Казахстане. Дарэчы, Беларусь усяго атрымлівае каля 6 млн тонаў збожжа за год.

Кажучы пра экалаўчыны аспект дзеянасці заводаў, прадстаўнік кампаніі ў Беларусі падкрэсліў, што вытворчасць паліўнага этаполу зъ зерня басцікодна для навакольнага. Больш за тое, вытворчы працэс прадугледжвае падвойнае выкарыстаныне тэхналогічнай вады. Акрамя таго, на абудоўх прадпрыемствах збудуюць міні-ТЭЦ, што будзе працаўваць на мэтане — пабочным прадукце вытворчасці.

Паліўны этапол шырока выкарыстоўваецца ў якасці дадатку да бэнзіну. Ён займае 15% у агульнім аб'ёме паліва, што выкарыстоўваецца ў сувене. Вытворчасць паліўнага сыпірту займаюцца Швэція, Нямеччына, Бразылія.

У выпадку рэалізацыі праект стане найбуйнейшай эўрапейскай інвестыцыяй у Беларусь.

Сямён Печанко

Галоўны палітрук у турме

Ідэоляг Цэнтравыбаркаму абвінавачаны ў махлярстве.

Першы намеснік начальніка галоўнага ідэялагічнага ўпраўлення — начальнік упраўлення па каардынацыі ідэялагічнай працы Ўладзімір Холад абвінавачаны ў махлярстве ў асабліве буйным памеры і падбухторваныні да даваныня хабару ў буйным памеры. На мінулым тыдні супрацоўнікі Адміністрацыі презыдента манілі, съцвярджаючы, што ён у камандзіроўцы.

9 ліпеня съледчым галоўнага ўпраўлення папярэдняга расксъледавання МУС Беларусі выстаўлена абвінавачаныне адказнаму работніку Адміністрацыі презыдента — першаму намесніку начальніка галоўнага ідэялагічнага ўпраўлення — начальніку ўпраўлення па каардынацыі ідэялагічнай працы Ўладзімеру Холаду. Пра гэта БелапАН паведамілі ў міліцыйскім ведамстве краіны.

Уладзімер Холад абвінавачваецца ва ўчыненні махлярства ў асабліве буйным памеры і падбухторваныні да даваныня хабару ў буйным памеры. Яго ўзялі пад варту 30 чэрвеня.

Пра тое, што У.Холад быў затрыманы ў момант атрыманыня хабару 35 тысяч даляраў, першым паведаміў 6 ліпеня інтэрнэт-рэсурс «Белорусский партизан», які мае крыніцы ў МУС.

Сыпраша ў Генэральнай прокурату-

ры, Міністэрстве ўнутраных спраў і Камітэце дзяржбяспекі заяўлялі, што не валодаюць інфармацыяй аб гэтым. А ў Адміністрацыі презыдента паведамлялі, што У.Холад знаходзіцца ў камандзіроўцы.

Аказваецца, манілі.

Пікантнасьць ситуацыі ўтым, што абвінавачаны ў махлярстве галоўны ідэоляг У.Холад яшчэ і член Цэнтравыбаркаму. Ён быў злучвом паміж Адміністрацыяй і ведамствам спн. Яр-

мошынай.

Менавіта У.Холад каардынаваў разгромам грамадzkих організацый, незалежных ад уладаў, і стварэннем на замену ім залежных.

Ня выключана, што арышт У.Холада пацягне за сабой адстаўку ягонага шэфа, кіраўніка ідэялагічнага ўпраўлення Алега Праляскоўскага. Раней у лукашэнкаўскай кадравай практицы на раз съследам за выкрытым карупцыі ў ведамстве ішла адстаўка ягонага кіраўніка.

Кідаецца ў очы тое, што У.Холада затрымалі супрацоўнікі МУС, тады як А.Праляскоўскі паходзіць з КДБ. Назіральнікі звяртаюць увагу на вайну арыштай, што разгарнулася між двума гэтымі ведамствамі.

Мікола Бугай

Імпартная ідэалёгія

І галоўны ідэоляг Беларусі Праляскоўскі, і ягоны першы намеснік Холад нарадзіліся не ў Беларусі. Першы — у Расеі, пад Москвой, другі — ва Украіне, у Нежыне. І першы, і другі прыйшлі зъ сілавых ведамстваў.

СЪЦІСЛА

Арыштаваныя кіраўнікі «Таёта-цэнтру»

Тры кіраўнікі «Эмір мотарз», дыstryбутары «Таётаў» у Беларусі, былі затрыманыя 6 ліпеня. Крымінальная справа заведзеная Генэральнай прокуратурой.

Магчымасць пераносу выбараў на ранейшы тэрмін не разглядаецца

Пра гэта паведаміла для БелапАН старшыня Цэнтравыбаркаму Лідзія

Ярмошына. «Я ніколі не чула нават у якасці імаверных, гіпатэтычных разважаныні наконт пераносу выбараў на больш ранын тэрмін», — зазначыла Л.Ярмошына.

Севярынец наведаў Гомельшчыну

Сустаршыня аргкамітэту па стварэнні партыі Беларуская хрысьціянская дэмакратыя Павал Севярынец наведаў Гомель, Мазыр, Светлагорск, Жлобін і Рэчыцу. П.Севярынец

прэзентаваў сваю новую кнігу «Брату».

Новы правапіс прымуць увесень

Законапраект «Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» будзе абл меркаваны на пасяджэнні пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры, науцы і наукоўца-тэхнічным прагрэсе 12 ліпеня. Ён можа быць прыняты ў якасці закону на весенскай сесіі Палаты.

Ягонае паскоранае прыняцыце было сарванае грамадзкасцю. Уладзімер Здановіч, старшыня камісіі, звярнуў увагу на недасканаласці праекту.

Юбілей Купалы на ўзроўні віцэ-прем'ера

У Купалаўскім тэатры 7 ліпеня прайшоў урачысты вечар да 125-годзьдзя Народнага паэта. На адкрыцці выступіў намеснік прэм'ера Аляксандар Косінец.

МВ

На запісе **суразмоўца** Макара разважае аб прэзыдэнту Лукашэнку, выбарах 2006 году, стане органаў унутраных справаў. Лексыка пераважна нецэнзурная.

У пятніцу на сайце былого кандыдата на пасаду прэзыдэнта Аляксандра Казуліна (www.kozylin.com) з'явіўся артыкул «Тайнае становіцца яўным» экспонента менскага съедчага ізалятара Алена Алкаева, які атрымаў палітычны прытулак у Нямеччыне.

Сярод іншага, у артыкуле, які з большага прысьвечены асобе Аляксандра Казуліна, зъмешчаецца раздрукоўка аўдыёзапісу размовы паміж Ігаром Макарам і іншым чалавекам. Алкаеў сцьвярджае, што суразмоўцам быў міністар унутраных спраў Уладзімер Навумаў.

Ігар Макар у той час працаваў у выбарчым штабе Аляксандра Казуліна. З

Андрэй Панякоў

Стужкі Макара: матам пра выбары

Гэтую гутарку запісаў Макар, былы баец спецназу, які ахоўваў у часе кампаніі Аляксандра Казуліна. У сакавіку перад выбарамі міністар унутраных справаў, калі верыць запісу, спрабаваў яго перавэрбаваць або прынамсі запалохаць. Каб Макар адрокся палітыка, які перайшоў у апазыцыю.

Паслья арышту Казуліна Макар пакінуў Беларусь і папрасіў палітычнага прытулку ў Нямеччыне.

аўдыёзапісу вынікае, што суразмоўца спрабаваў заўрбаваць Макара.

Неўзабаве пасля выбараў Макар папрасіў палітычны прытулак у Нямеччыне, дзе цяпер і знаходзіцца. Ня так даўно Ігар Макар выйшаў на Алена Алкаева, прадставіўшы аўдыёзапіс. У хуткім часе з'явіўся гэты артыкул Алкаева.

Звязацца з Ігарам Макарам нам не ўдалося, бо ён цалкам абмежаваў свае контакты. Затое на сувязь выйшаў Алег Алкаеў. Ён адразу пагадзіўся адказаць на ўсе пытанні звязаныя з гэтай справай.

Алкаеў адразу заявіў, што лічыць гэтыя запісы цалкам сапраўднымі і наўрат не дапускае думкі, што яны могуць быць фальшы-

вымі: «Я перакананы ў гэтым на 100 %, бо добра знаёмы і з Карпянковым, і з Навумавым. Ведаю іх манеру і стыль вядзеньня працы, таму ў сапраўднасці гэтых запісаў наўрат не сумніваюся».

Алкаеў расказаў, што ўпершыню гэтыя аўдыёфайлы ён праслушаў яшчэ зімой, але ў руکі яму яны патрапілі толькі тыдзень таму ад Ігара Макара, ён жа даў дазвол на публікацыю.

Што датычыць самога Макара, то Алкаеў наступным чынам характарызуе гэтага чалавека: «З Ігарам Макарам я крыху знаёмы яшчэ зь Менску, аднак наўскідку, магчыма, і не пазнаў бы яго, але ён мяне добра ведаў, таму і звярнуўся ўжо ў Германіі. Як пра

спэцназаўца, гаварыць пра Макара не магу, бо ня быў разам зь ім у баях. Што да асабістых якасцяў, то гэта вельмі сабраны і талковы чалавек. Я б нават сказаў, што ён болей падобны да немца, чым яны самі на сябе. Я наглядзеўся на шматлікіх беларускіх эмігрантаў у Нямеччыну, якія былі звычайнымі жулікамі, пра Ігаря я так сказаць не магу. Гэта досьць граматны чалавек і наша высокое начальства недаацаніла яго. Яны відавочна думалі, што Макар — «салдацік сярэдняга разумовага ўзроўню». Аднак Ігар у гэтай справе відавочна перайграў».

Той факт, што Макару ўдалося запісаць размову, Алкаеў тлумачыць непрафесіоналізмам ягонага суразмоўцы. Падзяліўся Алкаеў і сваім досьведам у працы вэрбоўкі людзей: «Я ж завэрбаваў тысячы чалавек, у асноўным крыміналістаў і злачынцаў, ведаю, як гэта робіцца. Вэр-

боўка павінна праходзіць у рэжыме адзін на адзін, нехта трэці тут відавочна лішні, як у шлюбную ноч. Гэта ўжо ня справа, калі нехта нешта ўбачыў, іншы — пачуў, а трэці — падумаў. Такая вэрбоўка ніколі ня будзе эфектыўнай. Калі б гэтым занялося ўпраўленьне крыміналнага вышуку, то Макар нават ня пікнуў бы, а сядзеў бы моўчкі, так бы яны ўсё прафесійна зрабілі. Разумееце, калі ідзе працэс вэрбоўкі, то кожны з баку мусіць мець свае контрамеры, бо не вядома яшчэ, хто каго вэрбуе. У Макар такія меры аказаліся».

Алег Алкаеў перакананы, што грамадзкасць не пачуе ад Уладзімера Навумава прызнаньня ў зьдзейсненым ці рапарту аб адстаўцы. «Гэта абсолютна бессумленныя людзі. Перакананы, што Навумава скажа, што гэта хлусьня. Памятаеце, як у яго запыталіся, ці чытаў ён рапорт Алкаева па справе зынкльх, ён адка-

Алег Алкаеў:
«Арыштаваны
падпалкоўнік КДБ
Міхалап — гэта блізкі
сябар Казуліна...»

«Я завэрбаваў тысячы
людзей, а Навумава —
ніводнага...»

«Начальніца
недаацаніла Макара...».

заў, што не. Пасъля, калі высыветлілася, што ўсё ж чытаў, ён шчыра адказаў: «Ну, схлусіў. І што? Гэта жарт быў такі». Цяпер ён можа зрабіць таксама», — кажа Алкаеў.

«Эти выборы, б..., какие-то дебильные, б...»

У артыкуле Алега Алкаева сцвярджаецца, што 14 сакавіка 2006 году Ўладзімер Навумава прызначыў Ігору Макару асабістую сустрэчу. Пра гэтае спатканье ведаў і Казулін, які і прапанаваў свайму ахоўніку пачаць гэтую гульню. «Сустрэча была абстаўлена па вышэйшых правілах кансьпірацыі. Зь пераменай машын, з праверкай на наяўнасць схаванага назіранння», — піша Алкаеў. Макар нейкім чынам ўсё ж змог зрабіць аўдыёзапіс той размовы. Якім чынам, ён не паведамляе.

Запіс размовы Макара з чалавекам досьць працяглы. Суразмоўца Макара выказвае свой пункт гледжаньня на палітычныя працэсы ўнутры краіны і за яе межамі. Пакуль Ігар Макар не наважыўся надрукаваць

Сяргей Скрабец абяцае бліжэйшымі днямі выставіць запісы ў Інтэрнэце.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

увесь зьмест гэтай размовы, амежаваўшыся толькі яе часткай.

Суразмоўца адразу пачаў гаворку з таго, што Казулін у любым выпадку акажацца за кратамі, а сълемад за ім у турме можа аказацца і Макар. Такім чынам, робіць выснову Алкаеў, сілавыя ведамствы актыўна ўмешваліся ў выбары, а арышт Казуліна быў прадвызначаны, незалежна ад падзеяў 25 Сакавіка.

У тэлефоннай гутарцы з карэспандэнтам «Нашай Нівы» Алкаеў расказаў, як адбываўся працэс вэрбоўкі Макара: «Яго абяцалі аднавіць у пасадзе, абыцалі ледзьве не генэральскую пэрспэктыву, а таксама абсолютна шалёныя грошы. Ужо гэта паказвала на нерэальнасць прапановаў».

Тады суразмоўца пачаў пужаць. Тлумачыць, што Макару пагражае разгром бізнесу і крыміналнай

таксама былы начальнік менскага съледчага ізалятара просіць звярнуць увагу на наступны аспект гэтай размовы: «Самае галоўнае ў гэтых записах тое, што лёс Казуліна быў вядомы яшчэ задоўга да ягонага арышту. Тоэ, што ён патрапіць у турму, было непазыбжным. Пра гэта, сярод іншага, і казаў суразмоўца Макару. Дарэчы, у пачатку чэрвеня ў турме аказаўся адстаўны падпалкоўнік КГБ Міхалап — гэта блізкі сябар Казуліна. Гэты арышт таксама не выпадковы, пра яго Макару таксама казалі».

Цяпер адна з копій запісу размовы міністра з Макарам знаходзіцца ў былога палітвязня Сяргея Скрабца, ён абяцае бліжэйшымі днімі выставіць іх у Інтэрнэте, каб даказаць яе сапраўднасць.

У прэс-службе міністэрства ўнутраных спраў пакуль адмаўляюцца камэнтаваць гэтыя публікацыі.

Зьміцер Панкавец

справа.

Далей суразмоўца расказвае Макару пра нядайнюю размову з Лукашэнкам адносна презыдэнцкай кампаніі, характарызуе палітычны лад у краіне і зыняважліва выказваецца пра народ: маўляў, яму трэба наесца і напіцца, а на свабоду яму пляваць.

Суразмоўца перакананы, што міліцыя падтрымлівае кіраўніка дзяржавы, бо разумее, што для іх зрабіла ўлада, і на ведаюць, як будзе ставіцца да іх другая ўлада. Пры гэтым ён праз слова перасыпае сваю гаворку матам, а міліцыю называе «мянтамі»...

Зьміцер Панкавец

Рэд. Не падаем стэнаграмы аўдыёзапісу, бо няма магчымасці праверыць яго праўдзівасць.

Лукашэнка ўзнагародзіў Дарафееву і Афанасьеву

Артысты-вакалісты вышэйшай катэгорыі Моладзевага тэатру эстрады Іне Афанасьевай і вядучаму майстру спэцыі Тэатру песьні Ірыне Дарафеевай прысвоены званыні «Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь». Апошні год Дарафеева і Афанасьева нястомна ўдзельнічалі ў канцэртах «За Беларусь». З агітбрэгадамі артыстаў яны абыходжалаюць горад за горадам.

Узнагароды знайшли і яшчэ

некалькі творцаў. Мэдалём Скарны ўзнагароджаныя артыст Купалоўскага тэатру Вячаслаў Паўлоць і артыст Тэатру беларускай драматургіі Ihar Ciaraў.

А мастаку Мікалаю Кузьмичу нададзена званыне «Заслужаны дзяяч мастацтваў».

Паводле БЕЛТА

**А.Лукашэнка танцуе з
Народным артыстам
Украины Веркой Сирдзючай
на «Славянскім базары».**

За кожным сельсаветам замацавалі кантралёраў

А.Лукашэнка загадаў Ломацу праверыць мытню. Зянон Ломаць прапанаваў — чыгунку, і знайшоў растраты ў пабудове плошчы Незалежнасці.

9 ліпеня А.Лукашэнка прыняў старшыню Камітэтu дзяржаўнага кантролю Зянона Ломаця. Кіраўнік КДК інфармаваў аб праверцы разъмеркаваныя ў выкарыстаныя зямлі ў Менскім раёне.

Ён паведаміў: створаныя працоўныя групы, у якія ўвайшлі прадстаўнікі сілавых структураў і КДК. Групы замацаваныя за кожным сельскім саветам. На

прикладзе Менскага раёну будуць выяўленыя ўсе выпадкі незаконнага выдзялення пляцаў, самавольнага захопу і незаконнага будаўніцтва. Тэрмін правядзення праверкі — да 1 кастрычніка.

А.Лукашэнка даў даручэнне правесыці такія праверкі скрэз.

Кіраўнік дзяржавы таксама загадаў, не марудзячы, праверыць Мытны камітэт,

некаторых суб'ектаў гаспадарання.

КДК прапанаваў праверыць Чыгунку, А.Лукашэнка даў згоду.

Таксама Ломаць пайнфармаваў пра факты неэфектыўнага выкарыстаныя бюджетных сродкаў, вылучаных на рэканструкцыю плошчы Незалежнасці і спарткомплекс «Менск-Арэна».

МБ; інф. БЕЛТА

У Зоне 40% маюць праблемы са шчытавіцай

АНДРЭЙ КІРСАЧУК

Такі драматычны вынік далі дасьледаваны, праведзеныя ў рамках Чарнобыльскай праграммы дапамогі і рэабілітацыі (CHARP). Спэцыялісты перасоўных дыягнастычных лябараторый працавалі ў шасці абласцях Рэспублікі Украіна і Беларусь. Яны абыследавалі 91 тыс. чалавек, якім было менш за 40 гадоў на 1986 г.

Больш за 46 тысяч, або 51%, былі абыследаваны ўпершыню з часу Чарнобылю. У групе, якая прайшла скрынінг, спэцыялісты выявілі больш за 36 тыс. выпадкаў паталёгічнай пchyтападобнай залозы на розных стадиях развіцця.

Праграму фінансаваў урад Ірландыі.

МБ

СЪЦІСЛА

У Магілёве бацькі захацелі ў садку беларускамоўнай групы

Неабходная умова для гэтага — наяўнасць 10 заяваў ад бацькоў з просьбай уключыць іх дзяцей у склад гэтай групы. Ініцыятыва належыць суполкам ТБМ і БНФ.

Прыём дакумэнтаў

Ад 5 ліпеня можна падаваць дакумэнты ў ВНУ першай плюні: «творчыя» і «сілавыя» (Ўніверсытэт культуры, Акадэмія мастацтваў, Акадэмія музыкі, Вайсковая акадэмія, Акадэмія МУС, Камандна-інжынерны інстытут і Гомельскі інжынерны

інстытут МНС). Прыём дакумэнтаў у творчыя ВНУ доўжыўся да 11 ліпеня, а ў сілавыя — да 16-га. Ва ўсе іншыя ВНУ краіны дакумэнты можна будзе падаць ад 12 да 29 ліпеня. Большасць ВНУ будуць прымаць студэнтаў толькі па выніках цэнтралізаванага тэставання.

Працэс чатырнаццаці мытнікаў

14 мытнікаў на чале з былым начальнікам упраўлення Мытнага камітэтu С.Дзымітрыевым асуджаныя да розных тэрмінаў. Яны незаконна афармлялі грузы паперы і кардону, кавы і цукерак.

МБ

Глеб Паўлоўскі абвяргае факт супрацоўніцтва з АГП

З 1 ліпеня газэта—ўлётка «Глоток воздуха», выдаваная Аб'яднанай грамадзянскай партыяй, зымела спэцпраект «Без цензуры». У выходных звестках пазначана, што новае выданье выпускаецца ў Смаленску «пры ўдзеле Г.А. Паўлоўскага і Фонду эфектыўнай палітыкі (г. Масква)».

Дзіўны партнёр для лібральнае партыі: у Маскве палітэхноляг Паўлоўскі лічыцца блізкім да Крамля і ФСБ. Дастаткова сказаць, што ён афіцыйны дарадца кірауніка Адміністрацыі прэзыдэнта РФ. Фонд эфектыўнай палітыкі (ФЭП) актыўна ўдзельнічаў у выбарчых кампаніях ва Украіне ў 2002 і 2004 гадах, якія скончыліся масавымі фальсифікацыямі. А само прозывішча Паўлоўскага стала ва Ўсходній Эўропы сымблем маніпуляцыі грамадзкой думкай і волій выбараў. Ва Украіне СБУ аб'явіла яго пэрсонай нон-грата.

Паўлоўскі меў дачыненне і да Беларусі. У часе выбараў 2006 году ён актыўна падтрымліваў А.Лукашэнку, а ў часе газавага крызісу мінулай зімы ня менш актыўна выступаў за пака-

ранье Беларусі.

У прэс-службе АГП нічога ня ведалі пра ўсё гэта і скіравалі да старшыні партыі.

Старшыня АГП Анатоль Лябедзька наконт прынадлежнасці вядомага маскоўскага палітэхнолягія да новага праекту пасъмяняўся: «Глеб Паўлоўскі да спэцпраекту «Без цензуры» ня мае аніякага дачыненія і, магчыма, пра яго нават ня ведае. Гэта прадукт супрацьцы грамадзкой ініцыятывы

«Андэграунд» і беларускіх журналістай. Выданье мае заніць нішу газеты «Время» [яе рэдагаваў у свой час журналіст М.Падаляк, пазней дэпартаваны беларускімі спэцслужбамі — Рэд.], яго аўдыторыя — беларуская намэнклatura. Газэта цалкам рыхтуецца на беларускім матэрыяле». Кіраунік АГП ня раіць цалкам сур'ёзна ставіцца да тэкстаў новай газеты, але пры гэтым высока ацэньвае працу журналістай і перспектывы спэцпраекту.

Мяркуючы па першым нумары і анонсе наступнага, «Без цензуры» — падкрэслена тэматычнае выданье. Тэма дэбютнага выпуску: Лукашэнка супраць Рассеі. Наступны нумар абяцаецца быць прысьвечаны

БЕЗ КАМЭНТАРОЎ

Сайт АГП: Чем еще издание отличается от уже существующих независимых изданий? Ответ ищите в названии газеты. Здесь нет цензуры или ее близкой родственницы самоцензуры.

ным пераемніку беларускага прэзыдэнта. Артыкулы ў газэтцы ўсе па-расейску. Яны аナンімныя, правакацыйныя і маюць адпаведныя загалоўкі: «Пущін і Ён», «Ён і Пущін», «Х-сцэнары» і г.д. Лійтматыў спэцыялісту наступны: Лукашэнка канчатковая страціў давер і падтрымку Масквы і паступова губляе падтрымку свайго народу. Расея — адзіная краіна, здольная зымасыцца беларускага прэзыдэнта, але цаной такой замены будзе кантраляваны Москвой пе-раемнік.

Пакінуўшы на сумленыні выдаўцоў жарты з Паўлоўскім, мы вырашылі да канца зініць свае сумневы. Ці можа такое быць, каб у Расеі бязь ведаму ФЭП выдавалася газэта, у якой за-яўляеца, што яна выходитзіць пры ўдзеле ФЭП?

Мы затэлефанавалі ў Маскву да Г.Паўлоўскага, каб спраўдзіць, ці мае ён і ягоны фонд дачыненіне да новага праекту АГП. «Гэта правакація. Наш фонд на дадзены момант не аказвае аніякай фінансавай, рэсурсавай ці аналітычнай дапамогі палітычным арганізацыям у краінах СНД, і ў Беларусі ў тым ліку», — Глеб Паўлоўскі абвяргае сваю дачыненіцца да газеты «Без цензуры».

Сямён Печанко

Аўтапрабег у дзень нараджэння Дашкевіча

Барыс Гарэцкі, Зыміцер Хведарук і Яраслаў Грышчэні паведамілі пра арганізацыю аўтапрабегу ў дзень нараджэння Зымітра Дашкевіча. 20 ліпеня Дашкевічу споўніцца 26 гадоў, цяпер хлопец адбывае паўтарагодавае зняволеніе ў шклоўскай калёніі за дзеянісцца ад імя незарэгістраванай арганізацыі.

Аўтапрабег стартуе 19 ліпеня аб 11:00. У ім, паводле папярэдніх прагнозаў, прыме ўдзел ад сямі да дзесяці машынаў. Яны на-

кіруюцца маршрутам Менск—Баранавічы—Нясьвіж—Салігорск—Магілёў—Шклёў—Менск.

20 ліпеня ўдзельнікі прафесій будуць ля шклоўскай турмы, дзе ў гэты час будзе адбывацца сустрэча бацькоў Зымітра Дашкевіча з сынам. Такім чынам яны хочуць падтрымаць палітвязня.

Арганізаторы запрашаюць далучыцца да аўтапрабегу ўсіх жадаючых.

Зыміцер Панкавец

Дашкевіч

Грошай на тэлеканал «Белсат» пакуль няма

Меркавалася, што канал пачне вяшчаньне ў каstryчніку. Аднак бюракратычна працэдура выдзялення грошай расцягваецца да бясконцасці.

Кіраўніцтва «Белсату» за-непакоенае tym, што бюракратычныя працэдуры могуць адцягнуць старт каналу на ня-пэўны час. А МЗС Польшчы чакае ад «Белсату» канкрэт-най праграмы дзеяння. Дзей-насьці быць ня можа, бо няма грошай — гаворыць у «Белса-це».

Праблеме фінансаванья польскага спадарожнікавага каналу для Беларусі было

прысьвечана адмысловае спа-тканье ў Сойме Польшчы.

Нягледзячы на тое, што пе-рамовы паміж TVP (Польская тэлевізія) і МЗС наконт ства-рэння каналу началіся яшчэ ў верасні 2006, падпісаны ад-паведнае пагадненне ўдало-ся толькі сёлета 21 красавіка. Згодна зь ім, МЗС абавязана перадаць на функцыянованьне каналу 16 млн. злотых (4 млн. ўроў).

Андрэй Ляжкевіч

Ад падпісання дамовы мінуў месяц, а грошы так і не былі пераказаныя на дзей-насьць «Белсату». Каб гэта адбылося, прадстаўнікі TVP і МЗС мусіць абмеркаваць дэ-

талі функцыянованьня канала. Аднак за месяц міністэрства не стварыла адпаведнай группы. А працэдуры зацьвярджаючыя сродкі ўнутры TVP зоймуць яшчэ калі трох месяцаў. Такія польскія нормы — каб прадухілісь злоўживаньні.

Меркавалася, што вяш-чаньне пачацца 15 каstryчніка. «Белсат» створаны пры дзяржаўным канале «Поль-ская тэлевізія» (TVP). Вяш-чаньне на тэрыторыю Беларусі будзе адбывацца праз спадарожнік.

Паводле «Польскага радыё для замежжа»

У Польшчы раскалолася ўрадавая кааліцыя

Антыкарупцыйнае бюро арыштавала двух чалавек па падазрэнні ў махінацыях зв замельнімі надзеламі. Пасыля таго як арыштаваныя далі паказаныі аб да-тычнасці міністра сельскай гаспадаркі Анджэя Лепэра да махляростваў, презы-дент Польшчы адправіў Лепэра ў адстай-ку. У адказ партыя «Самаабарона», якую ўзначальвае Лепэр, выйшла з ураду.

Безь яе ўрад Яраслава Качынскага губляе большасць у Сойме. Датэрміно-вия выборы могуць адбыцца ўвосені.

Папуляцкая «Самаабарона» была чу-жародным элемэнтам у кансэрваторыйным урадзе Польшчы. Аднак яе ўдзел быў не-абходны, бо кааліцыю з левымі і лібо-ральнымі партыямі апазыціі братам Ка-

чынскім стварыць не ўдалося.

Расейскае інфармацыйнае агенцтва «PIA-Новости», паведамляючы пра ўра-давы крызіс у Польшчы, акцэнтуе ўвагу на tym, што Лепэр быў праціўнікам разъмешчання ў Польшчы амэрыкан-скай сыстэмы проіракетнай абароны і дамагаўся правядзення рэфэрэндуму ў гэтым пытанні. Таксама агенцтва паве-дамляе, што ён выступаў за «вырашэнне праблем з пастаўкамі мяса з Польшчы ў Расею на двухбаковай аснове».

Каб адкаласці выборы, бакам удалося прыйсці да часовага кампромісу. На на-ступны дзень Лепэр вярнуўся на пасаду віц-прэм'ера, але пакінуў абавязкі міністра сельскай гаспадаркі. Польская

пресса паведамляе, што ня выключаныя ягоны арышт у межах съледзства.

Мікола Бугай

СЪЦІСЛА

У Гайнаўцы зьявіліся вуліцы Купалы й Коласа

Рада Гайнаўкі (Белаосточчына) пастаравіла надзець дзявством вуліцам гораду іменем Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Гэта адбылося таму, што ў самакіраваны гораду сфармаваная Беларуска-Народная фракцыя.

У Гайнаўцы дзейнічаюць Музэй і асяродак беларускай культуры, а ў школе

адбываецца навучаньне беларускай мове.

Крыху раней вуліца Купалы зьявілася ў Гданьску.

Паслоў перавучаць на мясакамбінатах

З 9 па 19 ліпеня праходзіць штогадовая вучоба кіраўнікоў замежных установ Беларусі. Як паведаміла прэс-служба МЗС, паслы атрымаюць магчымасць дэталёва вывучыць экспартны патэнцыял

сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, а таксама турыстычныя магчымасці Беларусі. Яны наведаюць «Бабруйскаграмап», «Белтыпу», «Фандок», Слуцкую цукраварню, Слуцкі мясакамбінат.

Кадыраў перавядзе пачатковую школу на чачэнскую мову

Кіраўнік марыянэткавага ўраду Чачэніі Рамзан Кадыраў падтрымаў ідэю

пераводу навучаньня ў пачатковай школе на чачэнскую мову. Паводле Канстытуцыі, у Чачэніі ўведзене дзъвюхмоўе. Статус дзяржаўных маюць чачэнская і расейская. Гэты асноўны закон быў прыняты пасыля заніцця краіны, якая ў 1991 годзе абвесьціла незалежнасць, расейскімі ўзброенымі сіламі. Гэтаму папярэднічалі дзве зынішчальныя вайны 1994—96 і 1999—2000 гадоў.

МБ

Дырэктар Жлобінскага мэталюргічнага: Годзе жыць на халіву

«Мы маєм добрую каньюнктуру на Захадзе і пакуль ня бачым патрэбы пераарыентациі на Ўсход. Пераход да сусветных цэнаў на энэрганосбіты будзе толькі на карысць айчынным вытворцам».

Комплекс гарачакатаных бяспвовых трубаў на базе Беларускага мэталюргічнага завода пабудавалі менш, чым за два гады. Удвая хутчэй, чым у Кітаі, паведаміў генэральны дырэктар вытворчага аб'яднання Мікалай Андрыянаў (на фота) на прэс-канфэрэнцыі да Дня мэталюрга.

Дзеля гэтага з дазволу Саўміну давялося весыці паралельна праектаваннне, узвядзенне комплексу і мантаж абсталяванні. Праект каптаваў \$270 млн. 80% абсталяванні імпартавана з Нямеччыны. Заплянаваная магутнасць вытворчасці — да 250 тыс. тон трубаў у год.

Попыт на новую прадукцыю БМЗ высокі: трубы, якія маюць вырабіць да зімы, раскупленыя наперад. Гэта скарочіць тэрмін акупацыйнага праекту на год. 88% трубаў прададуць за мяжу, зь іх толькі 26% у Рәсей.

Паводле М.Андрыянаў, кіраўніцтва расейскай Аб'яднанай трубнай кампаніі наведалася ў Жлобін і па выніках візиту прапанавала сваё пасяродніцтва ў продажы беларус-

Ольга Даравашкевич

кай прадукцыі, аднак атрымала адмову. «Мы маєм добрую каньюнктуру на заходнім рынку і пакуль ня бачым патрэбы пераарыентациі на Ўсход», — падкрэсліў М.Андрыянаў. Новы комплекс мае забясьпечыць 5% сусветнага попыту на бяспвовыя трубы. Такая прадукцыя запатрабаваная ў нафтакімічнай, машынабудаўнічай прамысловасці, у камунальнай гаспадарцы.

Падчас прэс-канфэрэнцыі кіраўнік БМЗ дзякаваў прэзы-

дэнту за «мудрае рагшэнне аб'яднанія мэталюргічных прадпрыемстваў Беларусі ў адзін комплекс». Ад студзеня 2006 г. Вытворчае аб'яднанне «Беларускі мэталюргічны завод» злучыла ў сабе РУП «Беларускі мэталюргічны завод» (Жлобін), ААТ «Магілёўскі мэталюргічны завод», РУП «Рэчыцкі завод мэталавырабаў», ААТ «Завод швейных машынаў» (Ворша). Са словаў кіраўніка аб'яднання М.Андрыянаў, гуртаванніе дала за паўтара году сумеснай дзейнасці \$12,5 мільёнаў дадатковага прыбылку.

У 2006 г. назіраўся рост вытворчасці ў памеры 15% у параўнанні з 2005 г. Супольна было выпушчана прадукцыя на \$1,17 млрд, зь іх на жлобінскі завод прыпала \$1,08 млрд, на рэчыцкі — \$60 млн і на магілёўскі — \$30 млн. Па выніках 2007 г. плянунецца выраб прадукцыі на суму \$1,5 млрд, зь якіх \$1,4 млрд — доля БМЗ.

За першыя паўгодзідзе бягучага году рост экспарту прадукцыі склаў 141%, аб'ём прадажаў вырас на 48%, прыбы-

так ад реалізацыі вырас удвяя, чысты прыбылак — утрая.

Прыбылак на аднаго працоўніка прадпрыемства складае каля \$120 тысячаў. На сёньня, напрыклад, Рэчыцкі завод мэталавырабаў выпускае аб'ём прадукцыі паразунальны з аб'ёмам 16 аналагічных расейскіх прадпрыемстваў і ўтрыа больш, чым усе украінскія канкурэнты.

Сярод крытэраў поспеху на тle істотнага падарожжання энэргарэурсаў, гендырэктар БМЗ назваў спрыяльную каньюнктуру на сусветных рынках (між іншым, вайна ў Іраку прынесла дадатковыя прыбылак ў памеры 600 тыс. ўёр), міжнародны аўтарытэт, якасць прадукцыі. «Мы працаем сваю прадукцыю дара-жэй, чым расейцы ці украінцы дзякуючы вядомасці нашага брэнду», — паведаміў ён. Наладжаныя контакты Жлобінскага мэталюргічнага завodu напоўніцу выкарыстоўваюцца цяпер і магілёўскім і рэчыцкім вытворцамі. Галоўнымі канкурэнтамі Мікалай Андрыянаў назваў кітайцаў, якія, на яго думку, працуюць лепш за ўралэйцаў.

У Рәсей самы «малады» мэталюргічны завод адчынілі 30 гадоў таму, адзначыў ён. Гендырэктар падкрэсліў: хуткі пераход да сусветных цэнаў на энэрганосбіты — толькі на карысць айчынным вытворцам: «Годзе жыць на халіву, мы ня горшыя за Захад, які даўно працуе ў такіх умовах».

Сямён Печанко

СЪЦІСЛА

Лукашэнка: трэба энэргетычна супраца з Эўрасаюзам

Беларусь адводзіць энэргетычнаму супрацоўніцтву галоўнае месца ў дыялёгу Беларусі з Эўрасаюзам. Пра гэта заяўіў сёньня прэзыдэнт Беларусі Аляксандар Лукашэнка ў інтэрвю французскай газэце «Монд».

Нафтаправод у абыход Беларусі можа быць запушчаны ў съціслія тэрміны

Пра гэта заяўіў першы віц-прем'ер Рәсей Сяргей Іваноў, наведваючы Прыморск — порт пад Пецярбургам, куды мае накіравацца нафтаправод з Унечы ў абыход Беларусі (Другая чарга Балтыйскай трубаправоднай систэмы

(БТС-2)). Ён паведаміў, што ўрад Рәсей мяркую правесыці ў Прыморск таксама чыгунку. Іншы праект — пабудова заводу па звадкаванні газу. С.Іваноў лічыцца імаверным пераемнікам У.Пуціна.

«Аліварыя» фіксуе рост

Да канца году піўзавод «Аліварыя» павялічыць

вытворчыя магутнасці да 5 млн дзекалітраў. Рост магчымы дзякуючы прыходу інвестара: холдынгу «Baltic Beverages Holding» (BBH), што выйграў тэндэр і набыў 30% акцый прадпрыемства за \$18,5 млн. Сёлета ў пашырэньне вытворчасці BBH інвестуе \$9,7 млн.

**МБ; інф. БЕЛТА,
gazeta.ru**

Дыктатура маленькага чалавека, які хоча смачна есьці і мала працаца

Святлана Алексіевіч: «Што гэта за ідэалёгія — давайце накормім і напоім людзей? Прабачце, але гэта ж не жывёлагадоўчая фэрма».

АННАТОЛЬ КЛЯШЧУК

«Нацыю нівэлявалі да вульгарнага ўзоруно спажывання, таго, наконт чаго ўвесе съвет крыкам крычыць, што гэта шлях у пустату. А ў нас гэта яшчэ называецца прагрэсам... Ідзе вульгарны пэрыяд: людзі наядоўщца, робяць эўрамонт, падарожнічаюць і съпяшаюць гэта рабіць, як быўшы галодныя дзікуны, у якіх у мазгах сядзіць, што гэта хутка можа скончыцца. І вось гэты

жывёльны пэрыяд трэба неяк ідэалігічна прыкрыць. Чым? Пакуль гэта крыху прыхавана: там нафтадалярамі, тут — калгаснай хітрасцю. Але за гэта давядзенца адказаца. Доўга гэты прамежкавы стан не пратрымаецца. І ня будзе беларускай дзяржавы. Што гэта за ідэалёгія — давайце накормім і напоім людзей? Прабачце, але гэта ж не жывёлагадоўчая фэрма.

На пэўны час аўтарытарны лідер нібыта абараніў грамадства, зрабіў такую сумесь турмы і дзіцячага садку. Але ва ўсім съвеце адбываеца — а ў нас, на непадрыхтаванай глебе, хутчэй і больш жахліва — дыктатура маленькага чалавека, які хоча смачна есьці і мала працаца.

У сваім доме я паспрабавала памяніць газавую пліту. Дык гэта два дні трэба сядзець на тэлефоне, 10 дзяўчат адказваюць вам, але ніхто ні за што не адказвае. І, можа, празь месяц да вас хтосьці прыедзе. Яны атрымліваюць новыя заробкі, пэўна, ужо ездзяць на нейкіх патрыманых машынах з Захаду, але ўменьне працаца — усё тое ж. Іх навучылі толькі хацець».

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Ці можна збудаваць трывалую беларускую дзяржаўнасць на аснове савецкіх традыцый і расейскай мовы? На гэтае пытаньне адказвалі Святлана Алексіевіч і Павал Якубовіч у праграме Юр'я Дракахруста «Праскі акцэнт».

Рэдактар «Советской Белоруссии»: Нас чакаюць цяжкія часы

Павал Якубовіч: «Москва для нас — сталіца вельмі дружалюбнай дзяржавы, але ня больш таго».

АНДРЭЙ ЛЯЖКЕВІЧ

«У студзені сёлета нашу краіну: і левых, і правых, і праваслаўных, і каталікоў, — «Газпром», як браніраваны кулак, спрабаваў паставіць на калені. Прычым вельмі прагматычна: ці здавайце вашу прамысловасць нашым прадпрымальнікам, ці мы адключаем вам газ. Дзякаваць Богу, у адказ гэтых людзі атрымалі цвёрдую і халодную непахіснасць, хаця, зразумела, ані проблема ня вырашана, ані больш шырокасць пытаньне гістарычнага выбару.

Захад гэтак жа холадна паставіўся да гэтай сітуацыі: маўляў, вы там блізкія адзін да аднаго, дык і вырашайце свае

справы, а мы з плоту паглядзім, чым гэта ўсё скончыцца. Гэта першое маё удакладненне.

Другое — наконт расейскага князя Івана Каліты. Ён у гісторыі застаўся неадназначнай фігурай, але, на мой погляд, галоўнае ў ягоны дзеяньні было ня тое, што ён далучыў некалькі княстваў да свайго Маскоўскага, а тое, што захаваў дзяржаўнасць і выхаваў у людзей, асабліва ў моладзі, поўную адсутнасці страху перад Ардой. І таму, калі ён памёр, зьяўліся і Сергій Раданескі, і Дзмітры Данскі.

Мне здаецца, галоўная заслуга Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі ў tym, што ён захаваў Рэспубліку

Беларусь, захаваў чалавечы, духоўны патэнцыял, зь якога ўсё потым створыцца: і грамадзянская супольнасць, і ўпэўненасць, што мы беларусы і Москва для нас — сталіца вельмі дружалюбнай дзяржавы, але ня больш таго. Гэтак, як і Варшава. Што мы — частка Эўропы. Але гэты пэрыяд трэба перажыць.

Святланы Алексіевіч, як буйны літаратар, выказала тое, што хвалюе нас усіх — нас чакаюць цяжкія часы. І рыхтуючыся да гэтых часоў, неабходная ўнутраная кансалідацыя. І тое, што такая кансалідацыя ёсьць, на мой погляд, — галоўная заслуга Лукашэнкі і часу Лукашэнкі, пры ўсіх экстравагантнасцях прафаганды, нехлямляжасці літаратараў і кампазытараў, адсутнасці агульнанацыянальных дыскусій. Я, дарэчы, за іх. Польшча сваім «круглым столом» паказала, як гэта важна. Але самае галоўнае тое, што вырастает новы народ».

З адказаў Святланы Алексіевіч і Паўла Якубовіча на пытанні аглядальніка радыё «Свабода» Юр'я Дракаҳруста ў праграме «Праскі акцэнт».

Прыгожае слоўца «кансалідацыя»

Піша Аляксандар Класкоўскі.

Сёлета гэтае слова падхаплі асобныя апазыцыйныя правадыры. Заклікалі ўладу разам адсвяткаваць Дзень Волі. І ўлада сапраўды выйшла на вуліцу — з папсой, півам ды смажнямі. Пацешыла «збеларусаў». А сваіх апанэнтаў, якія не ўпісаліся ў гэтыя яе фірмавыя сівяточныя фармат, назвала «шалудзіўмі людзьмі». Вось вам і ўся кансалідацыя.

Перад днём «Зліпеня», як называў яго Глебус, прадстаўнікі апазыцыйнай фронды зноў — хоць і вяла, з даволі тлумнай аргументацыяй — заклікалі да супольнага сівяткаваньня. Але тым, хто вылучаўся, напрыклад, з саколкамі «За свабоду!», адразу пачыналі назаліць міліцыянты. Вытыркацца нельга. Або зыліваецца з мутнавокім натоўпам, што смокча з плястыковых бутляў

«Крыніцу», або — «мы, Кіса, чужыя на гэтым сівяце жыцьця!»

Нават у Вязынцы на паэставы ўгодкі наладзілі фэйс-кантроль, прачуўшы, што маецца завітаць Мілінкевіч з кампаніяй! А ў Віцебску пасіянарнага Хамайду аптрафавалі — і съмех і грэх — за плякат з радкамі песьніяра!

Здавалася б, ёсьць сівятыя рэчы, сапраўды здольныя кансалідаваць. Незалежнасць. Купала. Мова.

Але рэжым накідае свае куртатыя шаблоны ва ўсім. У нас кансалідацыя — абавязкова з фільтрацыяй. Фронду адсякаюць. Нонканфармістам даводзяць: вы ня так сівякуюце незалежнасць, вы ня так разумееце Купалу! Зараз скажуць: вы карыстаеццеся няправільнай мовай!

Я сур’ёзна. Бо з упартасцю, вартай лепшага ўжывання, праз палату імкнуща працягнуць закон пра новую артаграфію. Новага там зь вераб’ёву дзюбу. Але галоўнае, што аформяць менавіта законам. І ўсякіх там аматараў тарашкевіць можна будзе прысінцую як парушальнікаў закону. Без высакалобых дыскусіяў пра асыміляцыйную мяккасць і г.д.

Незалежнасць, Купала, мова — тэарэтычна выдатныя пункты кансалідацыі. Але нават у гэтых пытаньнях часам цяжка адрозніць, дзе звычайнае бескультур’е. Хто там наверсе ведае нашу сапраўдную гісторыю, сапраўднага Купалу, сапраўдную, нескалечаную мову?..

А хто не прымае эрзацу — тых адфільтраваць, адеяць. Каго — амонам, каго — законам.

P.S. «Амон» тут ня толькі дзеля рыфмы. На мой густ, гэту абрэвіятуру лепей не перарабляць штучным чынам на «АМАП». Бо яна з таго ж чужароднага сэнсавага шэрагу, што і ЧК, НКВД, КГБ, ГКЧП.

Сочы ў імгле

Піша Віталь Тарас.

*Брэжнену: «О!... О!... О!...»
Памочнік (шэптам): «Леанід Ільліч,
гэта ня літары, гэта алімпійская
кольцы».*

Савецкі анэкдот

*«Знал бы прикуп —
жил бы в Сочи».
Расейскі фальклёр*

Нацыянальная алімпійская ідэя

У 70-я гады мінулага стагодзьдзя жартавалі — замест камунізму ў СССР будзе Алімпіяды. У гэтага жарту быў сур'ёзны тэрэтычны грунт. На ХХII з'езьдзе КПСС (1962) Хрушчоў пабяцаў, што камунізм у Савецкім Саюзе ў асноўным будзе пабудаваны да 1980 году. Прапаноўвалася нават занесыці гэты пункт у Праграму кампарты. Потым ачомаліся. Спачатку абвесьцілі тое, што выйшла, разывітым сацыялізмам, а ў 1980-м правялі ў Маскве ХХII-я летняя Алімпійскія гульні...

Гэтак і Расея ў нашыя дні, выглядае, знайшла замену нацыянальнай ідэі, якую шукала апошнія пятнаццаць гадоў. Гэта ХХII-я (зноў супадзеньне лічбаў!) зімовая алімпіяды ў Сочы. Хаця, калі меркаваць паводле расейскіх СМІ, гэта не зусім і замена — гэта і ёсьць тая ідэя, якая сёньня аб'яднала нацыю. Цяпер расейцы ды ўвесь съвет ведаюць, якую грандыёзнную мэту ставіў перад краінай Путін. І які сэнс, увогуле, мае гісторыя Расеі. Некалі Сочы, як і Москва, былі сымбалем спраджданай мары пра камунізм, куды імкнуліся патрапіць усе савецкія працоўныя — адпачыць ці набыць сухой каўбасы. Сёньня на нашых вачох нарадзілася легенда пра Сочы як горад мільянераў, смарагдавы горад ля мора і гор. А Путін — яго чарапінкі.

Калі гаварыць сур'ёзна, дык рапэніне МАК правесыці алімпіяду-2014 у Сочы стала сапраўдным посыпехам для Расеі, здабытым у роўным і нялёгкім спаборніцтве зь іншымі прэтэндэнтамі (што выразна кантрасту з практикай прыняцця рапэніння ў самой РФ). І гэтым посыпехам яна абавязаная, найперш, свайму прэзыдэнту Путіну, які бліскуча выступіў на прэзэнтацыі ў

Гватэмале па-ангельску і па-француску. Праўда, калі ён паабяцаў сънег у Сочы, згадалася, чамусыці, што нешта падобнае, толькі пра даждж, мы ў Беларусі ўжо калісь чули.

А яшчэ падчас прэзэнтацыі, калі выступаў прэзыдэнт МАК Жак Рог, калі задаваў свае пытаныні расейскай дэлегацыі прынц Альбер, падумалася: а дзе ж прэзыдэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэту Беларусі? Ягоныя памочнікі ў справе піяру павінныя быті, мабыць, локці сабе кусаць у той момант — упусцілі такую магчымасць выхаду кіраўніка Беларусі на сусветную арену! Але ж, напэўна, таму і не паехаў ў Беларусі ў Гватэмалу лепши сябра венесуэльскага прэзыдэнта, што гэта быў не ягоны зорны час. Дый Красная Паляна — не Нагана.

Але ж алімпійская дэлегацыя Беларусі аддала свой голас за Сочы. Што немалаважна: расейская заяўка перамагла з адрывам усяго ў чатыры галасы. Ці будзе гэты факт асаблівым чынам адзначаны Москвой і аддзячаны ў наступным — іншам пытаныне.

Вышэй, хутчэй, мацней!

Спэкуляцыяў вакол выбару МАК шмат. Кажуць, напрыклад, што гэта прэзыдэнт ЗША Буш гарантаваў расейскому калегу выбар Сочы ў абмен на нейкія палітычныя саступкі. Апрача таго, што Джордж Буш, адрозні ад некаторых іншых прэзыдэнтаў, ня мае дачыненняня да алімпійскага руху і што Злучаным Штатам, па вялікім рахунку, да лямпачкі, дзе будуць алімпійскія гульні 2014 г. (паколькі алімпіяды ў Солт-Лэйк Сыці была ў ЗША зусім нядаўна), ёсьць яшчэ адзін доказ, што ніякай «змовы прэзыдэнтаў» няма. Усе палітычныя аглядальнікі ў адзін голас адзначаюць, што сустрэча Путіна з Бушам у Кэнэбаркпарце, які расейскі прэзыдэнт наведаў перад Гватэмалай, ня стала ніжній кропкай у пагаршэнні стасунку паміж ЗША і Расеяй. І чакаць паляпшэння гэтых стасункаў у перадвыбарны перыяд не даводзіцца. Літаральна наступным днём пасля прапановы Путіна амэрыканцам стварыць агульную станцыю ПРА на поўдні Расеі, віц-прем'єр Іваноў пабяцаў — калі Вашынгтон не

прыслушаеца да расейскіх прапановаў і не адмовіцца ад устаноўкі радараў у Польшчы й Чэхіі — Москва паставіць ракеты сярэдняга радыусу ў Калінінградзкай вобласці.

І вось тут міжволі ўспомніш алімпіяду 1980-га ў Маскве. Заплянаваная ў гады разрадкі міжнароднай напружанасці, яна пачалася меней як праз год пасля ўварвання савецкіх войскаў у Аўганістан. ЗША, вядучыя ўропейскія краіны заклікалі да байкоту Маскоўскай алімпіяды. Праўда, некаторыя перавагі сацыялізму над капіталізмам далі аб сабе знаць. Алімпійскія камітэты ды нацыянальныя федэрацыі асобных відаў спорту некаторых заходніх краінаў, асобныя спартовуць байкот прайгнаравалі — прыехаць плыўцу з Аўстраліі, пяціборцы й конькіні з Англіі, яшчэ нехта. Тым ня менш, алімпійскія гульні былі безнадзеяна сапсанаваныя. Якая радасць ад алімпійскіх мэдалёў (сярод уладальнікаў якіх быў і беларус — канаіст Парфяновіч), калі ў большасці відаў, асабліва ў лёгкай атлетыцы, у савецкіх спартовуць не было сапраўдных канкурэнтаў з вядучых краінаў Захаду? Затое мэдалі дажджом сышаліся на сяброўскія сацыялістычныя краіны — Баўгарыю, Вугоршчыну, ГДР, ЧССР. Палякі дасягнулі тады, імаверна, найбольшага посыпеху ў гісторыі алімпіяды (напрыклад, залатога мэдалю ў скаках у вышыню Польша ня мела ніколі ні да, ні пасля Алімпіяды-80). А няўдзячныя палякі потым вазьмі ды ўтвары ў сябе «Салідарнасць» а сразу па заканчэнні Алімпійскіх гульняў!..

Але ж СССР жорстка адпомесьці амэрыканцам (а разам зь імі й палякамі ды шмат каму) яшчэ. Усяго праз чатыры гады савецкі алімпійскі камітэт, а заадно — алімпійскія камітэты сацыялістычных краінаў — байкатавалі летнюю Алімпіяду ў Лос-Анджэлесе. І тут ужо ніякіх выключэнняў у выглядзе пазыцыі асобных федэрацыяў ці спартовуць быць не магло — байкот быў татальны. Толькі непакорлівая Румынія Чаўшэску паслала ў ЗША сваіх спартовуць. (Барацьба румынскіх гімнастак з амэрыканкамі стала ўпрыгожаннем турніру. Румынкі выйграбілі каманднае першынства, абласлотнай чэмпіёнкай стала гімнастка з ЗША).

На канале «Лад» нядаўна можна было бачыць найболыш цікавыя моманты тae «прапушчанай» Алімпіяды ў Лос-

Анджэлесе.)

Тым ня менш, сам прынцып алімпізму быў сур'ёзна падарваны.

«До свідання, наш ласковы миша...»

Выявілася, што адлучыць спорт ад палітыкі ва ўмовах глябальнага процістанння звышдзяржаваў немагчыма. Параза савецкіх хакеісташ ад маладой зборнай ЗША на зімовай Алімпіядзе 1980-га (тады яшчэ летні і зімовыя гульня праводзіліся ў адзін год) успрымалася ў СССР амаль як параза ў вайне, як нацыянальная катастрофа. Можна толькі ўяўіць, што казалі б сёньня ў Рәсей, калі б заяўка Сочы была адхленая.

Белая Алімпіяды 1984-га ў Сараеве супала са съмерцю ЮР'я Андропава. Што не перашкодзіла трансляцыі гульняў у Савецкім Саюзе. А вось ад паказу летнія Алімпіяды ў Лос-

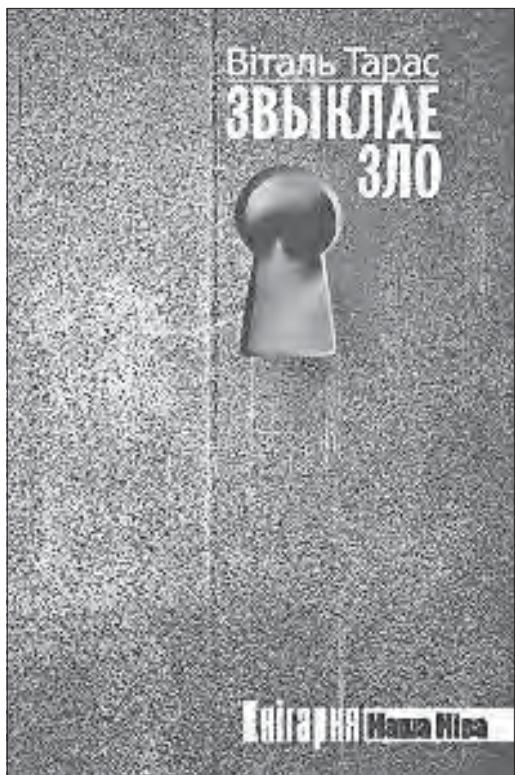
Анджэлесе Москва адмовілася, што выклікала незадаволенасць савецкіх заўзятараў. Так пачыналася агоня камуністычнага рэжыму.

Ня варту тут праводзіць паралелі ды рабіць пасыпешлівія высновы, быццам пасыль Алімпіяды ў Сочы ў Расейскай Фэдэрацыі пачненца новая перабудова і демакратызацыя. Усё-такі крамлёўскае кіраўніцтва — на брэжнёўскае. Яно, прынамсі, напушта маладзейшае.

Але цікава ўсё ж, у якім стане Рәсей падыдзе да 2014-га. Ці сапраўды Алімпіяду ў Сочы будзе адчыніць, як ціпер многія прадказваюць, Уладзімер Путін? Калі так, дык у якасці каго? Ці сапраўды Алімпіяды дасыць штуршок развязыць ў расейскага Пу́дня, супакоіць Каўказ? І самае цікавае — ці паедуць у Сочы спартовцы ЗША, Польшчы, краінай Балтыі, не баючыся быць аблітымі фарбай «нашымі», альбо зьбитымі расейскімі нацыянал-патрыётамі, якія адчуваюць сябе ў

Краснадарскім краі асабліва раздольна? Ці ня будзе падставаў у Захаду для новага байкоту?

Сённяня цікава нават сказаць зь цвёрдай пэўнасцю, што ў Алімпіядзе-2014 будзе ўдзельнічаць нацыянальная зборная Беларусі. Хто дасыць гарантую, што ў Сочы мы не пабачым аўтанданую каманду «саузней дзяржавы» пад агульным сцягам? А можа, наадварот — для таго, каб паехаць у Рәсей, беларусам патрэбная будзе віза, і атрымаць яе будзе не лягчэй, чым ціпер грамадзянам Грузіі? Сем гадоў — не такія вялікі тэрмін. Але хто мог падумаць у 1980-м, з замілаваннем гледзячы на алімпійскую медзьведзяню, якое маҳала ўсім лапай на разывітанніе, што гэта Савецкі Саюз адыходзіць у нябыт? Вось толькі мара пра камунізм — хайці б у адным, асобна ўзбітым горадзе, хайці б у выглядзе гульняў — усё яшчэ жыве.

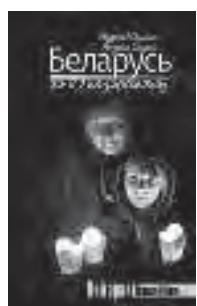
ЗБЯРЫ «КНІГАРНЮ «НАША НІВА»

Выйшла новая книга сэрыі

Шукайце ў кнігарнях і ў незалежных распавесюдніках

Віталь Тарас. Звыкае зло

Суд над Шылам у жніўні

За мінулы тыдзень новая зрухі атрымалі крымінальныя справы Івана Шылы і Яраслава Грышчэні, якіх падазраюць у дзеяннісці ад імя «Маладога фронту». Таксама з'явіліся звесткі наконт магчымасці завядзення новых крыміналак на Дашкевіча, Фінькевіча і Азарку.

У пятніцу 6 ліпеня ў салігорскай раённай прокуратуры быў Іван Шыла, ён азнаёміўся з матэрыяламі сваёй крымінальнай справы. Цяпер Іван пераведзены са статуту падазронага ў абвінавачанага.

Справа Шылы складаецца зь пяці тамоў. З хлопца ўзялі падпіску аб нявыезьдзе. Суд мае пачацца ў пачатку жніўня. Сведкамі ў справе будуць праходзіць пяцёра міліцыянтаў, а таксама цэлы шэраг моладзевых актыўістаў.

Сярод съведкаў крымінальнай справы Шылы мусіў быць і зьяволены лідер «Маладога фронту» Зыміцер Дашкевіч, але ён адмовіўся даваць паказанні.

Тады съледчы Вітольд Аляксеев з крымінальнай справы I.Шылы ў асобную вытворчасць выдзеліў справу Зымітра Дашкевіча. Зроблена гэта на падставе арт. 402 КК «Адмова ці ўхіленне съведкі ад даваньня паказаньня». Паводле гэтага артыкулу, Дашкевічу можа пагражчаць штраф, альбо паўгоду арышту, альбо два гады папраўчых работ. Усе матэрыялы, што датычыць З. Дашкевіча, ужо накіраваны для азнямлення ў школоўскую каленію.

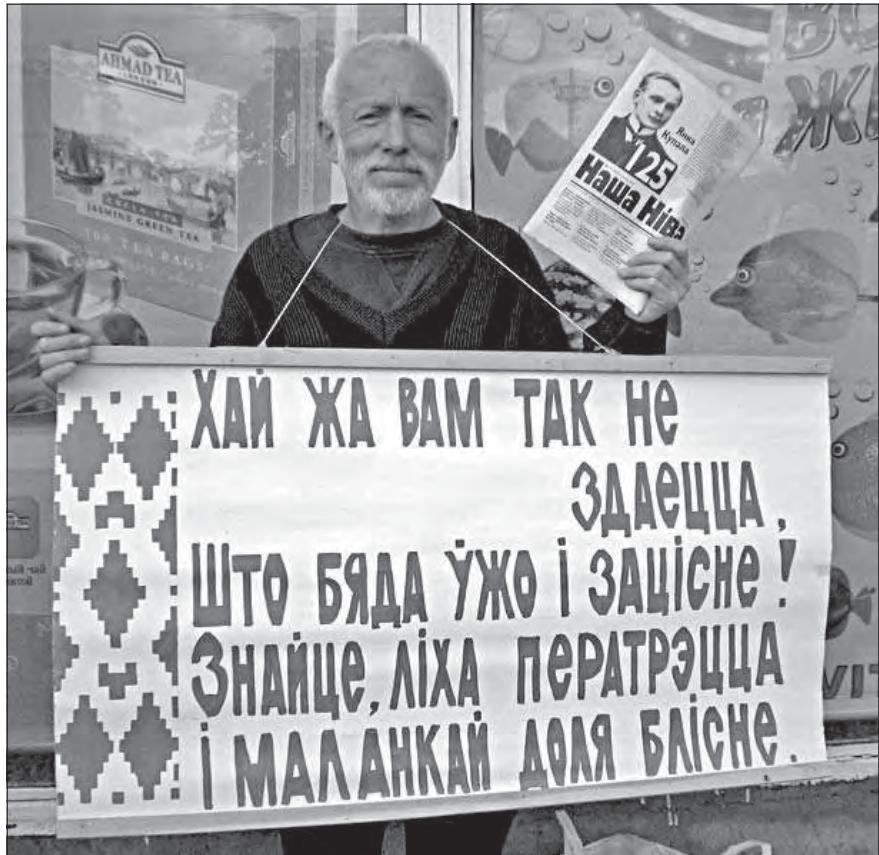
Адначасова съледчы вылучыў у асобную вытворчасць матэрыялы на Насту Азарку зь Нясьвіжу, якія накіраваны на разгляд прокурора Менскай вобласці. Ня выключана, што ў дачыненні да Азаркі зноў можа быць заведзеная крымінальная справа па 193-ім артыкуле КК.

Што датычыць Яраслава Грышчэні, то ён хадзіў у баранавіцкую прокуратуру ў гэты панядзелак. Съледчая Юлія Аскальдовіч паведаміла хлопцу, што ягоная крымінальная справа падоўжаная яшчэ на два месяцы. Таксама съледчая сказала Грышчэню, каб ён прайшоў псыханэўралагічную экспэртызу, што хлопец і зрабіў у сераду.

У аўторак праблемы ў магілёўскай спэцкаміндатуры ўзыніклі і ў Артура Фінькевіча. Хлопца чарговы раз папярэдзілі, што на яго, як на злоснага хулігана, можа быць заведзеная новая крымінальная справа. Пра гэта Фінькевічу паведаміў начальнік каміндатуры Аляксандар Ламаза паслья сустрэчы актыўіста зь Людмілай Гразновай і яе публікацыі у прэсе.

У сваю чаргу ў аўторак упраўленне юстыцыі Менгарыканкаму чарговы раз адмовіла ў регістрацыі «Маладому фронту». Гэта ўжо трэцяя падобная спроба за апошнія некалькі месяцаў.

Зыміцер Панкавец

Штраф за цытату з Купалы. 7 ліпеня Барыс Хамайда ў Віцебску выйшаў на вуліцу, каб адзначыць юбілей беларускага песьняра Янкі Купалы. У руках ён трymаў с'вежы нумар «Нашай Нівы» з партрэтам Купалы і самаробны плакат з цытатай зь верша паэта, напісанага ў 1906 годзе. Гэта паслужыла падставай для яго затрымання. У той жа дзень у судзе Чыгуначнага раёну Віцебску ён быў пакараны штрафам у памеры 10 базавых велічыняў за «недозволеное пікетаванье».

6 ліпеня

Маладых абаронцаў Горадні

У абласны КДБ і міліцыю выклікаюць моладзевых актыўістаў кампаніі «Выратуем Гораднё!» Колькі чалавек накіравалі ў аддзеле ў справах непаўнолетніх і на адміністрацыйныя камісіі выканкамаў. Актыўісту штрафуюць і палохаюць чорнымі сьпісамі: нібыта яны ня змогуць навучацца і працаўца ў краіне, калі не адракуцца ад узделу ў вулічных акцыях. **Сыцяпана Сывідзэрскага** на адміністрацыйной камісіі райвыканкама аштрафавалі на 40 базавых велічыняў за расклейванне налепак з заклікам спыніць разбуржніе гістарычнай часткі Горадні. Вучаніцу гарадзенскай вечаровай школы № 2 **Надзею Крапівіну** выклікалі на паседжанне інспекцыі па справах непаўнолетніх.

8 ліпеня

Затрымалі з газэтамі

Супрацоўнікі аршанскай міліцыі позна ўвечары затрымалі сябра незарэгістраванага «Маладога фронту» **Ігара Казьмярчака**. Калі сябе хлопец меў бюлётнъ «Вольна паветра», выданы «Аршанскі веснік» і «Права на волю». Моладзевага актыўіста пратрымалі калі дзве чаргі ў Аршанскім РУУС. Міліцыян-

ты склалі пратакол аб канфіскацыі друкаванай прадукцыі.

9 ліпеня

Клімава і Казуліна ізалююць

Паводле непацверджаных звестак, палітычна волены **Аляксандар Казулін** быў збіты супрацоўнікам адміністрацыі калені «Віцба-3». Кіраўніцтва калені гэтыя звесткі зняпраўджвае. Сва-які палітыка турбуюцца, што даўно не атрымлівалі ад яго лістоў. Німа звестак і ад былога дэпутата **Андрэя Клімава**, якога трymаюць у менскім съледчым ізаляторы ўжо больш за тры месяцы. Тры тыдні таму Клімав зь менскага турэмнага шпіталя патрапіў у мэдычны пункт съледчага ізала-

Штраф за абарону Шчукіна

Завяршыўся апошні суд над затрыманымі удзельнікамі акцыі ў абарону віцебскага праваабаронцы **Валеры Шчукіна**.

Судзьдзя Віцебскага раённага суду **Міхail Зубеня** палічыў моладзевага актыўіста **Алясія Дзеравянку** вінаватым у парушэнні арт. 23.34 КоАП РБ (парушэнне парадку арганізацыі і правядзенне масавых мерапрыемстваў) ды пакараў таго штрафам у памеры 1 базавай велічыні (31 тыс. бел. руб.).

аб усім патроху

Мошчы эвангеліста Лукі ў Менску

Чарга ля прыходу «Ўсіх тужлівых радасыць», што на вуліцы Прытыцкага, стаяла і днём і ноччу.

Падарожжа мошчаў Святога Лукі началося 9 чэрвеня, з храму Хрыста Збавіцеля ў Маскве. Потым рэліквія пабывала ва Ўкраіне.

Апостал Лука ў зямным жыцці быў доктарам.

Званыне «доктар духоўны»

Лука атрымаў ад апостала Паўла. Лічыцца, што ён быў першым, хто напісаў фарбамі лік Маці Божай зь немаўлём на руках.

Сам Лука прыпяў пакутніцкую съмерць — ён быў распіты ў 84 гады на аліковым дрэве — крыжа не аказалася побач...

На фота: Менчукі прыкладаюцца да мошчаў.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВИЧ

Да 35 градусаў на наступным тыдні

Аднак Беларусь застанецца ў зоне паніжанага ціску, таму месцамі магчымыя летнія кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ўначы — 9—14 градусаў, удзень — 20—26, у нядзелю па паўднёваму заходу да 28 градусаў цяпла.

А ў сэрэдзіне наступнага тыдня Беларусь накрые сиякота. Некалыкі дзён тэмпература будзе дасягать 35 градусаў.

На «Тур дэ Франс» пад бел-чырвона-белым

Упершыню ў гісторыі краіны на прэстыжныя велагонкі «Тур дэ Франс» прабіліся беларусы — Аляксандар Кучынскі й Канстанцін Сіўцоў. Абодва спартакіўцы выступаюць за замежныя клубы. Вялікага посьпеху яны не дасягнулі, але прынесуць нямана радасыць беларускім аматарам спорту. Реч у тым, што апэратары тэлеканалу «Эўрапорт» суправаджалі інфармацыю

пра беларуса Аляксандра Кучынскага сцягам князя Вітаўта і Янкі Купалы.

Дзяўчынкі загінулі пад рэйсавым аўтобусам

Трагедыя здарылася вечарам 8 ліпеня ў вёсцы Макраны. Рэйсавы аўтобус наехаў на дзізвох вучаніц 5- і 6-е класаў, што выбеглі з-за велікагрузнай аўтамашыны.

Глеб Менскі

12 ліпеня Нацбанк выпусціў у абарачэнні памятныя манеты «Глеб Менскі» ў сэрыі «Умацаваныне і абарона дзяржавы». Манэты дзізве: срэбная ды медна-нікелевая.

Літоўскае пасольства спыніла запіс на візы па телефоне

З 1 жніўня консульскі аддзел плянуне працягнуць папярэдні запіс па старым парадку. Тыя, хто жадае выехаць у Літву цяпер, могуць скарыстацца

паслугамі турыстычных фірм.

Канцэрт для двух мільярдаў

Ніколі раней экалягічная акцыя не зьбрала такой аўдыторыі. 7 ліпеня на ўсіх сямі кантынэнтах Зямлі — у Аўстраліі (Сыднэй), Азіі (Шанхай і Кіёта), Паўночнай Амэрыцы (Нью-Ёрк і Вашынгтон), Паўднёвой Амэрыцы (Рыадэ-Жанэйра), Антарктыдзе (дасьледчыцкая станцыя «Ратэр»), Афрыцы (Ёганэсбург), Эўропе (Лёндан і Гамбург) — 24 гадзіны non-stop праходзіў экалягічны фэстываль поп- і рок-музыкі. Мэтай фэсту Live Earth (Жывая Зямля) было прыцягненіня ўвагі да праблемы глябальнага пашырэння.

Юшчанка ўзнагародзіў апошняга Габсбурга

Сын апошняга аўстра-вугорскага імпэратара Франца Ёсіфа атрымаў украінскі орден. Прэзыдэнт

Украіны Віктар Юшчэнка ўзнагародзіў дэпутата Эўрапарламэнту Ота фон Габсбурга ордэнам князя Яраслава Мудрага V ступені «за ўнёсак у эўрапейскую інтэграцыю Украіны і ўмацаваныне яе міжнароднага аўтарытэту».

Галіччына ўваходзіла ў Аўстра-Вугорскага імпэрыю аж да часу яе развалу ў 1918 годзе і ўтварэння незалежнай Заходні-Украінскай Рэспублікі.

95-гадовы Ота фон Габсбург актыўна лабіруе ўкраінскія зацікаўленыні ў Эўрапарламэнце.

Узнагароджаныне адбылося ў Івана-Франкоўску (у часы імпэрыі ён называўся Станіславаў). Напярэдадні сын Франца Ёсіфа адведаў Каламыю, дзе сто год таму адпачывалі яго бацькі. У царкве ён памаліўся за свайго бацьку.

МБ; Вольга Данішэвіч,
Руслан Равяка;
«Комсомольская
правда» в Белоруссии,
«Звязда», generation.by

Спадчына на продаж

Адзін з найпрыгажэйшых беларускіх палацаў з паркам таемна прадаюць расейцам.

Ваўкаўшчыне пакуль пашанцевала з помнікамі старавечвучыны. Дзясяткі з іх уключаны ў «Збор помнікаў», у Сыніс гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Сярод іх багата й старадаўніх пансікіх сядзібай. Напрыклад, у мястэчку Гнезна захаваўся будынак палацу з флігелямі і рэшткі рамантычнага парку з арыгінальнай воднай систэмай.

Старасьвецкі парк і аднапавярховы палац сядзібы XIX ст. роду Сцыпіё дэль Кампа, што гаспадарылі тут да апошняй вайны, ёсць у вёсцы Падароск. Да верасня 1939 году тут віравала іншае жыццё. А Рось да 1939 г. належыла Патоцкім, якія яшчэ ў пачатку XVIII ст. заклалі тут сядзібу й пудоўны парк, фрагменты якога захаваліся.

Некаторыя сядзібы былі сапраўднымі агменямі асьветы й культуры. Гэтак у вёсцы Ярылаўка пакуль яшчэ знаходзіцца пансікі дом, у якім у 1885-1890 гг. жыў вядомы беларускі мастак А. Каменскі.

На жаль, бальшыня гэтых выбітных помнікаў гісторыі й прыроды сёньня ў гаротным стане. За апошнюю тузін гадоў сітуацыя толькі пагоршылася. Не перапала тут нічога на рэстаўрацыю ў 2004 годзе, калі ўрайцэнтры бурна праводзіўся рэспубліканскі фест «Даждынкі-2004». Але ў аддзеле культуры Ваўкаўскага райвыканкаму знайшлі выйсце. Цяпер тамтэйшас начальства шукае пакупнікоў на помнікі нашае спадчыны, якім яны вольна распарађаюцца.

Гэтак палаца-паркавы комплекс у вёсцы Краскі, дзе пакуль месціцца дзіцячы

За палац з паркам раённыя ўлады разълічваюць атрымаць 450 мільёнаў рублёў.

санаторый, маніцца прадаць з «аўкцыёну». Пра адкрыцісць і празрыстасць атэрацыі тут нават не вядзеца. У райаддзеле культуры кажуць, што пакупнік ужо вядомы. «Канечне ж, расейцы. У нашых жа такіх грошай нікога ні да нічога не абавязвае. Усё тут дзічэе. Як паўсяць...»

Нэагатычны палац XIX ст. роду Сегеняў — адзін з найлепшых узороў свайго стылю. Сама старая ягоная частка была ўзвядзеная ажно ў 1839 годзе! А шыкоўны тамтэйшы прысадзібны парк пазамінулага стагодзьдзя, у якім расце яна маля рэдкіх старадаўніх дрэваў, стаіць на 6 га. Тут растуць такія дрэвасы, як воцатнае дрэва, хвоя

вэймутава, ламанос, скумпія, лістоўніцы...

Шыкоўны парк, што сыходзіць у стары хвяёвы лес, ёсць помнікам рэспубліканскага значэння. Як і ў іншых выпадках, такі статус нікога ні да нічога не абавязвае. Усё тут дзічэе. Як паўсяць...

Таму скінуць з сябе клопат пра ўнікальны помнік — сур'ёзна матывація для раённага начальніцтва. Але сума, якую яны хочуць атрымаць з «аўкцыёну», відавочна, несуправ'ёзна — 450 млн. беларускіх рублёў. Столкі сёньня каштуюць дамы ў нейкай Ратамцы. Нават для раённага бюджету гэта мізэр. На «Даждынках» у Ваўкаўску Лукашэнка раздаў 9 прэміяў па 30 мільёнаў рублёў, 9 прэміяў па 20 мільёнаў, 6 — па 15! Ну ё дэлегацыі сваёй Магілёўшчыны ўручыў у Ваўкаўску 50 мільёнаў рублёў. Колькі ж сышло на само

святкаваныне — не зылчыць!

Калі ўсё ж Краскаўская сядзіба апыненца ў прыватных руках расейцаў, то, папершае, баюся, патрапіць туды беларусу, каб спрычыніцца да хараства й духу гісторыі, будзе проблематычна; па-другое, зьдзяйсняць кантроль за станам помніку будзе немагчыма. Лішне казаць, шта ані раённыя ўлады, ані Міністэрства культуры, ані, пагатоў, ужо вядомы ў райадзеле пакупнік з Рэсеi, нічога не гарантуюць у справе аховы спадчыны.

Калі авантюра ўдасца, то ў ваўкаўскага начальніцтва яшчэ застануцца помнікі прыроды й гісторыі, старасьвецкія сядзібы й паркі ў вёсках Вярэйкі, Шніпава, Мачульна, Тэалін, Субачы... Ёсць яшчэ што прапанаваць расейскім пакупнікам! Пакуль улада ня стане беларускай, на іх век хопіць.

Наш кар., Ваўкаўск

Вялікі дзякуй

Тацяне М., Вячаславу С.
з Баранавіч.

Уладзімеру Д. з Барысава.

Міколу В. зь Белаазёрску.

Віктару З. зь Берасьця.

Івану П. з Ваўкаўскому.

Райсе А. зь Віцебску.

І.С. з Глыбоцкага раёну.

Д.С., Аляксандру М.,
Алене Б., Зымітру С., В.С.,
Генадзю Л. з Гомеля.

Зымітру С., Аляксандру
Т., Галіне Л. з Горадні.

Эдуарду К., Валянціне
С., з Жодзіна.

Ірыне Ц., Міхайлу К. з
Жыткавіцкага раёну.

Марату Ш., Аляксандру
П., з Наваполацку.

А.І. з Пастўскага раёну.
Міколу В. з Пружанскага

раёну.

Сяргею С., А.Б., з По-
лацку.

Міхайлу К. з Рэчыцы.

Віктару А. зь Светлагор-
ску.

Уладзімеру З., Аляксандру
Ш., Ніне Ш., Г.А.,
Віктару Д., Міхайлу Д., Та-
цяне Г., Вользе Ч., Віктару
В., В.Н., Т.У., Андрэю Х.,
Ігару Г., Сяргею К., Міхайлу
Ж., Жаныне Ш., А.М., Пят-
ру Т., Міхалу С., Валянціне
Ш. зь Менску.

Анастасу С. зь Менскага
раёну.

Дзякуй Алесю
М. з Астравецкага
раёну за мёд.

Заклікаем чытачоў,
якія атрымліваюць
газэту, але яшчэ не
прыслалі дамовы,
зрабіць гэта як
найскарэй. З пытаннямі
пра дамовы, аплату і
дастаўку звяртайцесь
да Рамана: (017) 284-
73-29, (029) 260-78-
32, (029) 618-54-84.

Каб
штотыдзень
атрымліваць
газэту,

дасылайце
адрасы і грошы
за газэту. Кошт
на месяц —
8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газэту
паведамляць у
Рэдакцыю свае
адрасы і
тэлефоны. Гэта
можна зрабіць
праз: тэлефоны:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32
(МТС), (029) 618-
54-84, e-mail:
dastauka@nn.by,
паштовы адрес: а/
с 537, 220050
Менск.

2) Просім у
блянку
банкаўскага
паведамлення
ці паштовага
пераказу
дакладна і
разборліва
пазначаць адрас,
у тым ліку
паштовы індэкс і
код пад'езду.

Па пытаннях
атрыманьня
газеты пытайцесь
Рамана.

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828

МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка

3012 206 280 014

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрас)

Від аплаты

За газэту "Наша Ніва"

Агулам

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828

МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка

3012 206 280 014

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрас)

Від аплаты

За газэту "Наша Ніва"

Агулам

Касір

М.П.

КВІТАНЦІЯ

Касір

Кастынг на Купалу

7 ліпеня радзіма Купалы сустракала
няшмат люду. Былі менчукі, маладачанцы, кали
пцидзесячі чалавек завітала на сьвята народзінай
Паэта з Магілёва, некалькі чалавек прыехала зъ
Гінску.

Грамада была страката: ад маладзёна на падлітку ў спартовыім адзеіні да інтэлігентнага выгляду мужчынаў у строях. Былі і тыповага выгляду дзядзікі ў скуранках з партатыўнымі відзакамерамі (**на здымку**). На пытаныне «Ці не зь «Беларусьфильму» будзеце?» арэтары спрабавалі жартаваць: «Не, з Галівуду!» Кожны прысутны адчував сябе нібы на кастынгу...

Афійная частка мерапрыемства падаючідзе –
ла да заканчыня. Да толькі мала хто засьпяшаўся
дахата. Ады і прайгвали налягца на шашлыкі, дзве
жанчыні і плёскаліся ў азярцы адразу за хатай, дзе
нарадзіўся Глебань. Асноўная ж маса людзей

перасунулася да помніку Купалу, дзе плянавалася нефармальная праграма 125-годзьдзя Паэта.

На съвяtkаваныне прыехалі палітк Аляксандар Мілінкевич і яго жонка Іна Кулей. Яны прыйшліся па комплексе, завітаўшы ў дом-музэй Янкі Купалы, пасля дачытуўліся да народу, які слухаў песні групы «Рэха».

Удзельнікі гурту, у якім ролю лідэра выконвае беларускамоўны мурын Андрусь Такінданг, сваімі песьнямі і рytмамі разварушылі людзей, змусілі падпяваць і падтанцоўваць.

З усіх бакоу «несанкціянована съвяткованье»
абстуپілі кіна—відзаалератары з аматарскім камэ-
рами. Асаблайв папулярнасью ў іх карыстаўся
А.Мілінкевіч. Напэўна, гэты чалавек мае лепшыя
шанцы стаць пераможцам у кастынгу невядомай
прадусарскай кампаніі, якая арганізавала відэашоу
у Вязынцы.

Юрась Бусел

Зъляталіся пчолы на мёд

Служак на бачый таңға 90 гадой.

Нядайна ў гэтым старажытын горадзе право-
дзіліца трохдзённа свята з духоўкай—асветніцкім
накірункам «Сям'я — яднанье і каханье». Пра-
грамма яго стваралася пад кантролем праваслаўнага
экзархату і Менскага аблываіканкаму, які выдзяліў з
рэзэрваў случчакам 45 млн рублёў.

Пасля таго як у першы дзень раніцой Мітрапаліт Філарэт адслужыў Боскую літургію ў Свята-Міхайлаўскім саборы, адтуль выйшаў хрэсны ход з абразамі, харугвамі, крыжкамі, з галасістымі пеўцымі. Наперад крохчілі поруч старшыня райвыканкаму і настаяцель храму. Па шляху да помніку святой Кафії Слуцкай у цэнтры гораду (а эта — трэы з палавой кіляметры) да каленёў дала-чылася тры тысячы чалавек. Такога маршу тут ня бачылі з 1917 году.

Мітрапаліт чытаяў казань пад мэльдзячныя пералівы дзеяці званоў, што стаялі на плошчы, у пяцідзесяці кроках ад помніку Леніну.

З аркі-пляцоўкі, што ўзыходзялася паблізу Дому саветаў, Філарэт адкрываў духоўна-ас্�вятніцкую праграму свята, у якую юнеслі і зорак беларускай эстрады, і бала 1027 выпускнікоў, і нават запрошаную з Мазыра юную сцільвачку Ксению Сітнік. Амаль усе песьні, а тым больш вітальнія прамоўы выступаўцай, былі расейскамоўнымі.

Навікін глядзелася белакупальная паходня паблізу, памерам ня меней за шэсьцьдзесят квадратных мэтраў, дзе прадавалася царкоўная літаратура, у большасці завезеная з Рәсей. Спрыяла

кнігаградаціям і тое, што організатары завезлы і з Варонежу некалькі біблагаў мёду, а на рэкламнай шыльдзе зазначылі, што ён асьвечаны царквой. За тры дні мёд, па памяркоўнай для рынку цане, прадалі. Выставилі шмат кніжак пра жыццё святых расейскіх угоднікаў, вядомых па Бібліі апосталаў, кнігі пра ганенны на царкву пасыль 1917 г. Попытам у пэнсіянэрў карысталіся касэтамі і дыскі з запісамі прыгавесі яў царквойных і сцягавай

На жаль, на стзяляхах, дзе было выстаўлена ні меней за тысячу розных кніжак, я не знайшоў ні Бібліі, перакладзеную на беларускую мову Васі-лём Сёмухам, ні аповесці пра святую Эўфрас-інно Палацкую вядомага пісменьніка і гісторыка Ўладзіміра Арлова. Мне толькі паказалі беларус-камоўцы двухтомнік пісменьніка відаўца Леаніда Маракова «Рэпрадаваныя сувязчэннікі за 1917—1967 — я гадъ» — такіх там занатавана з картонімі біяграфіямі на 1120 старонках аж 2000. Гэта на лічачы каталіцкіх, пратстанцкіх, юдэйскіх, якіх таксама не абмінулі рэпрэсіі бальшавікоў. Двух-томнік выйшаў накладам у 1500 асобнікаў, у па-ходню завеззлі з два дзясяткі. То за тры дні, як патлумачыла мілавідная прадавачка, знайшоўся толькі адзін пакупнік. Мо гэта было звязана з вы-сокай цаной двухтомніка — 52 тыс. рублёў, ся-рэдняյ ж цана расейскамоўных кніжак складала 5—15 тисяч рублёў.

— І ёсё ж, што ні кажы, а хрэсны ход сяманцаць гадоў таму ўлады тут не дазволілі б, нават на просьбу самога Мітрапала піса.

Міхась Кутнявенкі. Служак

Перамога камунізму над фашистыскай Эўропай

«НН» з радасьцю друкуе
ў газэце і на сайце www.nn.by
чытацкія лісты, водгукі і
меркаваныні. З прычыны вялікага
аб'ёму пошты мы ня можам
пацвярджаць атрыманьне Вашых
лістоў, ня можам і вяртаць
неапублікованыя матэрыялы.

Рэдакцыя пакідае за сабой права
рэдагаваць допісы. Лісты мусяць
быць падпісаныя, з пазнакай адресу.

Вы можаце дасылаць іх поштай,
электроннай поштай ці факсам.

**Наш адрес: а/с 537, 220050 Минск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29**

Raj koniu

UR'IA, БМА-
груп — НМК,
2007

Выступаць бы «Юр'і» на «Вудстоку» пры канцы 60-х між Джоан Баэз і Джымі Хендрыксам.

Трэцяя вандроўка ў часе з Выдronкам. Чарговы альбом сольнага праекту колішняга мастацкага кірауніка «Палацу» і «Крыві» працягвае традыцыі ранейшых «юр'-еўскіх» працаў, заняўшы нішу «псыхадэлічнага фолку».

Калі «Тройца» намагаецца перадаць мэлядышчае багацьце фальклёру, а «Палац» больш звязрае ўвагу на настрой съпеваў, то «Юр'я» заглыбляеца ў старыя народныя тэксты і мэлёды. У выніку «Я скакала» ператвараецца тут у містычную замову (у «Крыві» песня гучала як танцевальны гіт), «У нас сёньня Купала» набывае «гіпоўскае» адценъне, а «Кіндзір-злодзея» — растаманскае, «Тры ангелы» гучаць у суправаджэнні адно толькі аргану-сінтэзатору, як трэнас. «Рай коню» — суцэльнны вакальны эксперымент.

Выдronак не баіцца сарваць голас і выкарыстоўвае свае здольнасьці напоўніцу, адкрываючы ў кожнай песні новыя магчымасці. Гурт не заганяеца на старадаўніх і экзатычных інструментах, а выкарыстоўвае клясычны набор. Толькі ў «Я скакала» гучыць дaf Macuda Talibani. Выдronак перасьледуе іншую мэту — рэанімаваць гук 70-х.

Асабліва гэтае імкненне адчуваеца ва «Ў нас сёньня» і «Мамачы». Выступаць бы «Юр'і» на «Вудстоку» пры канцы 60-х, недзе між Джоан Баэз і Джымі Хендрыксам. Сёньня ж такая музыка ў грамады не карыстаеца попытам. Рэзультат «Рай коню» на аматараў «музычных экспанатаў».

Гандураскі сэрыял

Зьміцер
Бартосік, 2007

Пакаленьне, якое ня бачыла Пазьняка і ня чула Адамовіча, можа і не ўспрыняць.

Дыск найлепшых песень ад зоркі менскіх і віленскіх кухняў, які, паводле ўласнага вызначэння, даўно разбавіў сваю расейскую кроў беларускай гарэліцай.

Спэцыфіка жанру не вымагае ад выкананіцца ў выбітных вакальных дадзеных і вялікага музычнага майстэрства. Бартосік гэтага і не дэманструе, ён бярэ іншым. Творы маглі бы выглядаць на яскравую праяву дысыдэнцства, каб былі заспіваныя гадоў трываліць таму. Цяпер гэта — такі від гумару, які можна назваць «адраджэнскім». Ён разылічаны на рэдкага аматара, як «Сучаснікі» Глёбуса ці «Фрашкі» Квяткоўскага. Маладое пакаленьне, якое ня бачыла Пазьняка і не чытала Славаміра Адамовіча, можа і не ўспрыняць.

Усе песні, зъмешчаныя на дыску, напісаныя ў мінулым стагодзьдзі. Між тым, Бартосік не ўпрыкмет займае пачэснае месца ў бардаўскай гіерархіі, недзе між Шалкеўчам і Мельнікам. Бартосік такі бард-камікадзэ, які, не зважаючы на халадэчу ці то на сьпёку, гатовы выйсці да мэгахону на мітынгу, каб чарговы раз заспіваць пра стратэгічны прадукт гэтага краю. Ды і пагулянка зь яго ўдзелам ніколі ня будзе сумнай: «Сэкрэвалюцыйная» ці «Візітавочка» не дадуць згаснуць вогнішчу ці то каму-небудзь заснунцу. Асабліва ў тэму будзе бартосікова-купалаўская «Што мне рабіць» на манэр антысавецкага гіта «Водкі найду» на мэлёду Smokie. Весела, але сумна: падаеца, што ў тых «антисавецкіх» часах захрасла практична ўся беларуская бардаўская песня.

Пойдём Снами

Неумолкаемые,
West Records,
2006

Загучала б такая песня па-беларуску, выйшаў бы сапраўдны рэп-гімн

Калі замежныя рэпэры раздаюць «факі» налева і направа, не шкадуючы ні сваіх калегаў, ні маральных аўтарытэтаў, то нашы расейскамоўныя ў сваіх тэмах набліжаюцца да папсы. Альбо апываюць усе магчымыя праявы заможнасьці, альбо бяз выкліку разважаюць на тэмы жыцця, каханья і съмерці. «Неумолкаемые» ў гэтым пляне — не вынятак.

Але яны абрали цікавую нішу, што вылучае іх сярод падобных. Яны ўзяліся за стварэнне «музыкі падсвядомасці»: сон, абстракцыя, плынь съвядомасці і ўсе та-кія справы. Атмасферу дапаўняюць шэпты, пяшчотныя жаночыя бэкі і сэмплы дзівосных для рэпераў інструмэнтаў. Гэтая спроба стварэння «Андалузкага сабакі» ў рэп-стылістыцы і ў аўдыё-фармаце.

«Пойдём Снами» ўяўляе сабою 20 трэкаў-«сноў». У першым жа трэку музыкі не вітаюцца, а зычаць добраі ночы, запрашаючы ў вандроўку, дзе «жывыя тыя, хто даўно ўжо ня з намі».

Канцептам «сноў» прыкрываюцца банальнасьці («Кім трэба быць, каб не згубіцца? Хамелеонам трэба быць!»), а ўдалыя прыдумкі ўспрымаюцца больш абвострана.

Самы яскравы прыклад — зусім «ня сонны» трэк «Зъязніне». Загучала б такая песня па-беларуску, выйшаў бы сапраўдны рэп-гімн, ня горшы за «Непераможных» Кроў'а.

Надзвіва съпелы, як для навічкоў, альбом, які, аднак, анічога ў беларускім рэпе не мяняе.

Сяргей Будкін

Гуру беларускай археалёгii

Да 80-годзьдзя прафэсара Георгія Штыхава. Піша Генадзь Семянчук.

У маёй дзіцячай і юнацкай сывядомасыці замацаваліся дзіве падзеі, звязаныя з 14 ліпеня: гэта дзень вызвалення роднага Вайкавыску ад нацыстаў у 1944 г. Таксама запомнілася, што гэта дзень заходу і разбурэннямяшчанствам, дробнай пляхтай і ломізnam турмы Бастылія ў 1789 г. Аднак па-сапраўднаму 14 ліпеня запомнілася як дзень нараджэння майго Наставніка — прафэсара Георгія Штыхава, зъ якім лёс мяне пазнаёміў у сярэдзіне лістапада 1985 году, калі я, малады асыпрант, быў разъмеркаваны да яго пісаць кандыдацкую дысэртацыю.

Георгі Штыхай нарадзіўся 14 ліпеня 1927 г. у вёсцы Старая Беліца Гомельскага раёну, у сям'і школьнага настаўніка. Яго бацька Васіль быў двойчы арыштаваны (1933 г. і 1937 г.) і загінуў у ГУЛАГу. Чаго мог чакаць у тыя страшныя часы беларускі інтэлігент?

Вайна ў 1941 г., падчас абароны Ленінграда, забрала і старэйшага брата сп. Штыхава. Ваеннае дзяцінства, па-сапраўднаму цяжкае, мала хто ўспамінае з ахвотай. Таму спадар Георгі ніколі са мною не размаўляў пра вайну.

Цікавы факт асабістага жыцця: гэтага пудоўнага чалавека рэдка судносілі зъ яго харектарам і ўчынкамі. Высьвятляецца, што з 1947 да 1950 г. Георгі Штыхай вучыўся на філязофскім факультэце Ленінградскага ўніверсітэту. Аднак пасля трох гадоў вывучэння «сталінскай філязофіі», ён вяртаецца на Радзіму. І можна съцвярджаць, што Г.Штыхай застаўся мысльяром, бо спалуччыў прыродную мудрасць з сур'ённымі ведамі ў філязофіі. Шмат разоў даводзілася чуць пра спакойны харектар Штыхава, нават пра пэўную наіўнасць у паводзінах, а яго бесскандалнасць і дабрыня агульнавядомыя. Гэта ўсё можна назваць філязоф-

Генадзь Семянчук

дацэнт катэдры археалёгii і этналёгii, Гарадзенскага ўніверсітэту імя Янкі Купалы.

АНАТОЛЬ КІЯШЧУК

Георгі Штыхай

нар. 14 ліпеня 1927 г., в. Стара Беліца Гомельскага р-ну. Беларускі археоляг і гісторык-мэдывіст. Доктар гістарычных навук (1983), прафэсар (1989). Скончыў БДУ (1956), з 1962 — у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі. Вывучае старажытныя гарады Полацкай зямлі, узначальвае пастаянна дзеючую экспедыцыю па вывучэнні гісторыі Менску. Аўтар 500 навуковых, навукова-мэтадычных і навукова-папулярных працаў, школьніх падручнікаў па гісторыі Беларусі, ляўрэат Дзяржаўнай прэмii (1990).

яй жыцця мудрага чалавека, які пры гэтым прынцыповы і съмелы.

З 1950 г. Г.Штыхай дзевяць гадоў працуе настаўнікам у розных школах Гомельшчыны і Гарадзеншчыны. Адначасова ён завочна навучаецца на гістарычным факультэце БДУ, які паспяхова заканчвае ў 1956 г. Праз трэх гады, у 1959 г., 32-гадовым, Георгі Штыхай паступае ў асыпрантуру Інстытуту гісторыі АН БССР па спэцыяльнасці «Археалёгiя».

Г.Штыхай адносіцца да першага ўласна беларускага пасыльваеннаага пакалення археолягаў: Побаль, Ісаенка, Лысенка, Чарняўскі, Звяяруга, Каробушкіна і самы малады зъ іх Ткачоў. Да іх археалігічную кар'еру пачыналі рабіць у беларускай Акадэміі Навук масквіч Леанід Аляксееў і ўраджэнец Тулы Эдуард Загарульскі. Тэмай дысэртацыі маладога навукоўца быў старажытны Полацак у IX—XIII ст. Гэты сымбал беларускага мінулага і падмурак сучаснай беларускай сывядомасці. Кандыдацкая дысэртацыя Штыхава на гэту тэму стала першай у беларускай гістарычнай навуцы манаграфіяй пра самы стары горад Беларусі.

На сёняння прафэсар Штыхай — аўтар 500 навуковых, навукова-мэтадычных і навукова-папулярных працаў. У 1975 г. пабачыла съвет манаграфія «Древний Полоцк IX—XIII вв.», дапрацаваная і пашыраная вэрсія кандыдацкай дысэрта-

цы.

Наступным крокам у даследаваннях стала шматгадовае археалігічнае вывучэнне іншых гарадоў Полацкай зямлі. Раскопкі ў Віцебску, Луком'і, Заслаўі, Лагойску, Копысі, старажытным Барысаве, Менску і яго папярэдніку — гарадзішчы на рэчцы Менцы. Вынікам гэтых працаў была манаграфія «Гарады Полацкай зямлі (IX—XIII ст.)», выдадзеная ў 1978 г. На яе падставе ў 1983 г. у Кіеве была абароненая доктарская дысэртацыя. Гэты амаль 5-гадовы разрыў быў звязаны зь перашкодамі, якія ладзілі маскоўскія навукоўцы правінцыйнаму даследчыку.

Г.Штыхай — самы пасыльдоўны прыхільнік меркавання, што першапачатковы Менск у X ст. разъмяшчаўся на берагах рэчкі Мена (Менка), прытоку Пцічы, і быў перанесены на берагі Свіслачы толькі ў трэцій чвэрці XI ст. Яго аргументацыя па гэтым пытаньні набывае ўсё больш аднадумцаў. Увогуле, у тагачасных працах Г.Штыхава сустракаем высокага ўзроўню аналітычнасць (ня вельмі харектэрную для айчынай археалёгii).

Георгі Штыхай на працягу 1983—1990 г. кіраваў сапраўднымі выратавальнімі раскопкамі ў сталіцы на месцы будаўніцтва станцыі метро «Няміга». Цяпер пра падобнае мерапрыемства цяжка нават марыць. Часыцей за ўсё даводзіцца абмяжоўвацца невялікімі плошчамі, а яшчэ

горш — толькі археалягічнимі наглядамі. Заканадаўцамі моды зьяўляюцца некаторыя супрацоўнікі Інстытуту гісторыі НАН Беларусі, а іх заступнікамі — чыноўнікі з дэпартамэнту па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры РБ...

Наступным важным накірункам навуковай дзейнасці праф. Г.Штыхава зьяўляюцца праблемы этнакультурных працэсаў на беларускіх землях у раннім сярэднявеччы. З гэтай мэтай ён дасыльдаваў больш за 300 курганоў у 29 пунктах. Вынікі дасыльданьня ўпрадстаўлены ў ягонай манаграфіі «Крывічы: па матэрывах курганоў у Паўночнай Беларусі» (1992). Г.Штыхаву быў куратаром раскопак могільніка Ўзьбішчы Лагойскага раёну, які быў дасыльдаваны поўнасцю. Гэта выключны выпадак у сучаснай беларускай археалёгіі.

Прафэсар Штыхаву сёньня самы вялікі навуковы аўтарытэт па гісторыі і археалёгіі Палацкага княства. Менавіта праф. Г.Штыхаву першым публічна выступіў супраць палітызаванай тээзы пра існаванье адзінай «стараражытнарускай на-

роднасці» і «стараражытнарускай дзяржавы». Цяпер жа толькі адэпты расейскай імпэрскай ідэалёгіі, адданыя «лукашэнкаўскай уладзе», на чыста палітычных аргументах бароняць адваротнае.

Вынікам навукова-педагагічнай дзейнасці праф. Георгія Штыхава зьяўляюцца 19 кандыдатаў гістарычных навук і 2 дактары гістарычных навук. Тэма амаль кожнага звязаная з сярэднявечнай гісторыяй і археалёгіяй Палацкай зямлі і суседніх рэгіёнаў. Складася цэлая школа — «штыхавская». Гэта Якаў Рылер, Вадзім Шадыра, Алег Трусаў, Валянцін Собаль, Людміла Дучыц, Алеся Кушняровіч, Сяргей Тарасаў, Ігар Марзалюк, Юрась Боян, Андрэй Янушкевіч, Марат Клімаў, Дзяніс Дук ды іншыя.

Прафэсар Штыхаву ніколі ня здраджваў беларускасці дзеля нейкіх кіруючых пасадаў. Ня дзіўна, што ў 1992—1994 г. ён быў абраны першым прэзыдэнтам Беларускай асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсій. Усе ведаюць, з якой энэргіяй, радасцю і ахвярнасцю Г.Штыхаву заняўся напісаньнем беларускіх школьніх падручнікаў. Яму, як спэцыялісту па ся-

рэднявечнай, гісторыі наканавана было стварыць падручнікі па гісторыі Беларусі старажытнага часу і сярэдніх вякоў, а гэта для дзетак 5 і 6-х клясаў, а таксама адпаведная разьдзелы для вучняў 10 клясаў. Ён без усялякай акадэмічнай пыкі супрацоўнічаў як з роўнымі саўтарамі з настаўнікамі-мэтадыстамі В.Ракуцем (для 6 клясы), У.Пляшэвіч і В.Фядутай (для 5 клясы).

Менавіта тыя памятныя падручнікі Г.Штыхава сталі крыніцамі фармавання нацыянальнай сывядомасці ў школьнікаў. Праўда, часам даводзіцца чутць пра складанасць альбо недасканаласць першых беларускіх падручнікаў. Магчыма. Аднак, стварэнне такой далікатнай рэчы, як падручнікі гісторыі, патрабуе практычна даводкі, супольных намаганій навукоўцаў з настаўнікамі.

Сёння на змену навуцы з яе шчырымі дыскусіямі, адкрытымі і памылкамі, прыйшли «пахмурныя, шэрый дні з напружанай атмасфэрой». Але ў размовах з такімі навукоўцамі, як Штыхаву, у іхнай мудрасці, набываецца пазытыўную энэргію. І веру.

Эўракамісія адаптуе Эўропу да глябальнага пацяплењня

Глябальная пацяплењне і звязаное з ім павеліченне колькасці крэзысаў і катастрофаў ацэніваецца Эўрапай як сур'ёзная пагроза, да якой варта рыхтавацца. У 2006 г. на замову ўраду Вялікабрытаніі была складзеная спраўдзіца па кліматычных зменах, у якой гаворыцца пра тое, што з-за глябальнага пацяплењня сусветная эканоміка скроціца на 20%. Гэтыя дадзеныя выклікалі сур'ёзную рэакцыю, як з боку ініцыятывы ЭЗ, так і з боку саміх эўрапейцаў.

Эўрапейцы патрабуюць умяшаньня

Дадзеныя апытаньня, праведзенага Эўрабаромэтрам сёлета, кажуць, што большасць эўрапейцаў хочуць ад Эўразвязу прыняць цярміновыя мераў у барацьбе з глябальнымі пацяплењнем. «57% апытаных лічачь, што Эўразвяз павінен вырашыць праблему тэрміновым чынам», — ад-

значаеца ў дакладзе Эўрабарометра.

Пры гэтым 31% эўрапейцаў настойвае на тым, каб дзеяніні ЭЗ былі «вельмі тэрміновымі». Сярод усіх жыхароў 27 краінаў ЭЗ, якія ўзялі ўдзел у апытаньні, больш за ўсіх праблемай глябальнага пацяплењня заклапочаныя грэкі і кіпрыёты — 87% з іх лічачь, што ЭЗ павінен прыняць «вельмі тэрміновыя меры» у барацьбе з кліматычнымі зменамі. Такога ж погляду прытрымліваюцца 76% швэдаў, 70% французаў і 69% жыхароў Люксэмбургу. У апытаньні ўзялі ўдзел 444,406 тыс. жыхароў 27 краінаў Эўразвязу.

Эўразвяз гатовы да дзеяння

На саміце, што праходзіў у сакавіку ў Брюсселе, краіны-члены ЭЗ да-сягнулі пагаднення па пытаныні пра ахову навакольнага асяроддзя і ба-

рацьбе з глябальнымі пацяплењнем.

Згодна з ухваленым плянам, да 2020 г. выкід у атмасферу парніковых газаў павінен быць скарочаны на 20 адсоткі ў параўнанні з 1990 г.

Апроч таго, колькасць энэргіі, што атрымліваецца з узнайзільных крyneц — ветраных турбінай і сонечных батарэяў — да указанага тэрміну павінна скласці 20 адсоткі ад агульнай колькасці спажыванай у ЭЗ энэргіі.

Пры гэтым паведамляецца, што калі ўншыя краіны, такія як ЗША і Кітай прымуць, з свайго боку, адпаведныя меры па скарачэнні шкодных рэчываў у атмасферу, ЭЗ пастараецца зьніць колькасць CO_2 не на 20, а ўжо на 30 %.

«Зялёная кніга»

Пры канцы мінулага месяца ў Брюсселе Эўракамісар па навакольным асяроддзяў Стаярас Дзімас прэзэнтаваў гэтак званую «зялёную кнігу», якая прапануе краінам-членам ЭЗ прыняць сумесныя меры дзеля таго, каб «зьніць згубны ўплыв глябальнага пацяплењня на насельніцтва, эканоміку і навакольнае асяроддзе».

«Нам трэба падвоіць намаганыі для барацьбы з зменамі клімату. Мы павінны істотна скараціць выкіды парніковых газаў ува ўсім свеце, і не да-

пусціць, каб кліматычныя змены ў будучыні дасягнулі небяспечных узроўняў, але ў той жа час Эўропа ўжо павінна прыстасавацца да зменаў клімату», — цытуе прэс-служба Эўракамісіі заяву Дзімаса.

«Калі Эўразвяз і яго члены не спланаюць загадзя сумесную стратэгію, можа так здарыцца, што нам да-вядзеніца прыме раптоўныя і не-падрыхтаваныя меры адаптациі для барацьбы з павеліченнем колькасці крэзысаў і катастрофаў, што будзе нашмат даражэй», — папярэдзіў С.Дзімас.

Меры, што прапануе Эўракамісія, прадугледжваюць шэраг сумесных дзеянняў краінаў ЭЗ, ад больш рацыянальнага расходавання вады і аказання дапамогі людзям групаў рызыкі пры сялкотным надвор'і, да падтрымкі экалігічных навацый і аbstалівання ЦЭЦ сковішчамі для CO_2 . (Да 2020 года ўсе новыя вугальныя і большасць газавых электрастанцыяў ЭЗ будуть аbstалівания падземнымі сковішчамі для CO_2).

«Зялёная кніга» прапануе таксама аб'яднаные намаганія па забесьпячэнні адаптациі да кліматычных зменаў у глябальных маштабах і стварэнне кансультатыўнай групы, якая будзе займацца аналізам стратэгіі і сумесных дзеянняў.

Запавет эмігранта

Паміраючы, Юрэ
Попка адпісаў сваю
маёмасьць беларускай
дзяржаве, «незалежнай
ад палітыкі іншых
краін». Піша
Аляксандар Адзінец.

Ляймэн — невялічкі, ты-
пова нямецкі патрыярхаль-
ны гарадок на паўднёвым
захадзе краіны, за нейкі дзя-
сятак кілямэтраў ад аднаго з
галоўных турыстычных
цэнтраў Нямеччыны, Гайдельбрэгу, зъ ягонымі чару-
ючымі руінамі палаца
пфальцаўскіх курфюрстаў.
Цэнтрам беларускасці ў
Нямеччыне правінцыйны
Ляймэн у пачатку 1970-х
зрабіў адзін чалавек —
Юры Попка.

Чалавек-жывіца

Да ўраджэнца Пружанш-
чыны Попкі (літаратурны
псэўданім — Жывіца), што
за ваенным часам ад-
значыўся на малой радзіме
высілкамі ў сацыяльна-аду-
кацыйнай галіне, стаўлень-
не з боку калегаў-эмігран-
таў не заўсёды было спагад-
лівым. Хтосьці называў яго
«балбатуном», хтосьці —
«авантуристам»: «Ну вось,
ізноў гэты Попка штосьці
прыдумаў...» А Попка не
зважаў на галасы скепты-
каў. Як той чалавек-аркес-
тар, пісаў ва ўсе магчымыя
эмігранцкія газэты, выда-
ваў некалькі часопісаў і бю-
летнікі (часам сам, без ані-
якай дапамогі!), зарганіза-
ваў у Ляймэне «Інстытут Бе-
ларусаведы».

Тэма беларускасці не па-
кідала яго ні на хвіліну. Пік
актыўнасці Попкі, што
працаўваў у Нямеччыне на
амэрыканскі ўрад, прыпаў
на Ляймэн, куды беларус пе-
раехаў пасля выхаду на

пэнсію.

Старажылы гэтага гарад-
ка лепш за ўсіх, мяркую, у
Нямеччыне падкаваныя ў
беларускай справе. Хто-хто,
а яны, навучаныя гэтым
дзіваком з далёкай Пружан-
шчыны, не назавуць Бела-
русь «Расей, толькі белай».

«У знак пратэсту я не варнуся»

У Ляймэне, гэтым мілым
гарадку, пра якія кажуць,
што час там спыніўся недзе
у стагодзьдзі семнаццатым,
у кабінэце мэра вісіць бел-
чырвона-белы сцяг. Хрысьціянскі дэмакрат Гэр-
берт Эрбар, у маладосці —
афіцэр «люфтвафэ», кіруе
Ляймэнам ужо 24 гады. Ён
жа, між іншым, — ганаровы
доктар навук Беларускай
акадэміі філкультуры й
спорту, адзін з заснавальні-
каў арганізацыі, што аказвае
шчодрую гуманітарную да-
памогу Беларусі. Спадзяю-
ся, на трэба тлумачыць, хто
прыўві мэру і ягоным кале-
гам цікавасць і любоў да
чужой краіны...

У 1981-м г. Попка адкрыў
у сваім дому на Гётштрасэ,

1, беларускі музэй. Экспана-
ты для «выспачкі» беларус-
касці ў чужынным акіяні
зьбіраў самастойна, закліка-
ючы беларусаў ў іншых
краінаў съвету дапамагаць
яму ў гэтай справе. Пака-
зальна, што й мэрыя Ляймэну,
і простыя гараджане
прыхильна паставілі да но-
вага музэю. Невядомую Бела-
русь адкрывалі для сябе
як сталыя немцы, так і мяс-
цовыя гімназісты й
школьнікі.

У хуткім часе пасля адк-

рыцца музэю на могілках у
Санкт-Ільгене (раён Ляймэн-
на, дзе жыў сп. Юры) ста-
раньнямі Попкі быў усталя-
ваны невялікі помнік з выяв-
ай «Пагоні» і надпісам па-
нямецку: «Прысьвечана заг-
інуўшым у 1939—1945 г.
беларусам». Насупраць по-
мніку, за якім акуратна даг-
лядаюць гарадзкія ўлады,
пахаваны й сам Юры Попка.

На надмагіллі — шчым-
лівы аповед жыцця памер-
лага: «Пасыля Другой усясь-
ветнай вайны мая Радзіма

Юры Попка каля сваіх дамоў.

Барыс Кіт і доктар Эрбар у музэі Юр'я Попкі.

была акупаваная ды падзеленая саветамі-расейцамі й палякамі. У знак пратэсту я не вярнуўся на сваю Радзіму. Аднак сваёй Бацькаўшчыне я застаўся верным. У маім сэрцы й маёй душы да апошніх дзён. На сваёй новай Радзіме, Нямеччыне, у Санкт-Ільгэне я выказваю ўдзячнасць усім маім сябрам. Жыве Беларусь!»

Тры дамы для Беларусі

За некалькі гадоў перад съмерцю беларус злажыў тэстамент, у якім, у прыватнасці, сказана наступнае: «Горад Ліямэн — часовы ўладар маёй маёмы. Сапраўдным уладаром станеца самастойная беларуская дзяржава, у якой будзе жыць беларускі народ... Гэта самастойная беларуская дзяржава мусіць быць незалежнай ад палітыкі іншых краін... Акрамя майго прыватнага дому, дзе месціцца музэй, я маю яшчэ два дамы. Прыбыткі, што будзе

атрымліваць горад Ліямэн за гэтую нерухомасць, мусіць пакрываць кошты для патрэбаў музэю, беларускага помніка й дагляду за маёй магілай. Рэшта мусіць на-кіроўвацца на культурныя патрэбы майго народа за мяжой і ў Беларусі, на фінансавую падтрымку «Нямецка-беларускай арганізацыі сумеснай працы ў галіне культуры», выплату ганарапаў ці прэмій пісьменнікам, мастакам, журналістам ці выдаўцам кніг, што дэманструюць наш беларускі дух, культуру, гісторыю, сёньняшні трагічны час для беларускага народа».

Юры Попка памёр 29 красавіка 1990 г., зусім крыху не дажыўшы да аб'яўлення незалежнасці Беларусі.

«Не разумею вашу ўладу»

Мы сустрэліся з доктарам Эрбарам у ліямэнскім краязнаўчым музэі. Пасыль

съмерці Попкі беларускі музэй пераехаў сюды з прыватнай кватэры. Антураж музэю парушаны ня быў. Экспазыція месціцца ў трох невялікіх пакоях, аднак колькасць экспанатаў уражвае: дакументы розных эпох, здымкі, сотні кніг, нацыянальная вопратка, карціны, вырабы народных майстроў. Экспазыція адкрыта для вольнага прагляду раз на тыдзень. Дэфіцыту наведнікаў не адчуваецца: тыя ж школьнікі групы, як і 25 гадоў таму, знаёміца зь Беларусью ў чалавекам, дзяячоў якому гэтая экспазыція паўсталая.

Пасыль агляду музэю мы сядаем у канфэрэнц-залі, і гер Эрбар сам пачынае гаварыць: «Беларусь станеца ўладаром маёмы. Юрыя Попкі толькі тады, калі будуць выкананыя ўсе патрабаваныні, назначаныя ў тэстамэнце. Пакуль беларускі ўлады ня возьмуть пад свой кантроль спадчыну, выканаўцам тэстамэнту застаецца мэрыя Ліямэну. Я раблю ўсе магчымае, каб беларускі народ атрымаў тое, што яму хапеў перадаць вялікі патрыёт спадар Попка. Аднак усе мае высілкі безвзынковыя. Можа, вашая ўлада, як калісьці савецкая, лічыць спадара Попку ворагам народа, здраднікам?.. Я ўважліва сачу за кожным новым прызначэннем беларускага амбасадара ў Нямеччыне (а мяніноўца амбасадары час-

та), вяду ліставаньне з кожным. У адказ чую толькі абяцаны разабрацца...

Мне цяжка зразумець вашу ўладу. Колькі год запар мы дастаўлялі ў беларускія гарады гуманітарную дапамогу на суму ў дзясяткі тысячаў ёура. Але з кожным годам рабіць гэта ўсё цяжэй. Нам ня толькі не дапамагаюць (з тымі ж мытнімі фармальнасцямі), але й перашкаджаюць. А ў апошні раз адзін палітык сказаў, што гуманітарная дапамога нам увогуле не патрэбная — беларускі народ забыў печаць. Але ж калі я прыяжджаю да вас, бачу нешта іншае...

Калі аніводны ўрадавы орган у Беларусі ня выявіў актыўнасці, Беларусь можа перадаць спадчыну Попкі ў рукі беларуска-нямецкай арганізацыі, а заробленыя грошы будуць перадавацца на культурныя мэты ў Беларусь ці ісці на патрэбы беларусаў, што пражываюць па-за межамі Радзімы. Аднак і на гэтую прапанову адказу мы не пачули.

У 1994-м тагачасны амбасадар доктар Пётра Садоўскі залажыў Кураторыюм, які мусіў кіраваць спадчынай Попкі ў кантроліруючай яе фінансавы бок. Але калі Садоўскі перастаў працаўцаць у амбасадзе, справа начала зацухаць. Нягледзячы на ўсе няўдачы, я веру, што калісьці беларускі бок мусіць пазытыўна закрыць пытаньне са спадчынай вашага сучасніка. Гэта ж у інтарэсах беларускага народа!»

Пасыль такога вычарпальнага ў эмацыйнага маналёгу спадара Эрбара толькі ў застаецца, як задацца рытарычным пытаньнем, чаму «выспа», якая магла бы стаць беларускім цэнтрам у Заходній Еўропе, рэпрэзэнтаваць нашу культуру ў мастацтве ў мультыкультурным акіяніне Старога съвету, застаецца «незаселенай»?

Няўжо ў гэта страцім?..

Ліямэн

Помнік, які Попка паставіў землякам.

Стары і Малады

Піша Андрэй Павач.

Памяці Апанаса Цыхуна

Яны пазнаёмліся ў час самай глухой гарадзенскай восені, калі дворнікі на вуліцах зграбаючы апошнія курганчыкі зжакуцелай лістоты, а Нёман ад бесъерапынай плыні вады, што ліецца ў яго зьверху, здаецца асабліва чорным і ненажэрным. Малады па апісаньні сябра адшкуаў невялікі дамок на доўгай неасфальтаванай вуліцы, і ў двары яго сустрэў маленкі, але надта драпежны з выгляду сабачка, які, бегаючы на даўжэным ланцуту, з захапленнем дэманстраў жаданьне пракусіць незнаёмаму госьцю на гавіцы.

Чалавек, які адчыніў дзвіверы, выглядаў зусім не такім, якім чакаў яго ўбачыць Малады. Вядома, калі табе шаснаццаць гадоў, старасць ня можа быць паніцьцем адносным. Для цябе аднолькава старымі будуць і шасцідзесяцігадовы мужчына, і дзядок, якому стукнула дзевяноста. Але цяпер Малады адчуў выразную розніцу. У кніжках і газетах друкавалі партрэт Старога ня менш чым дванаццацігадовай даўніны. Там ён пад гальштукам і ў касьцюме, са значкам заслужанага настаўніка рэспублікі на грудзях, а тут перад Маладым стаяў згорблены лысы дзядуля.

— Ну, то дзень добры і заходзьце, — гучным, неўласцівым для свайго вонкавага выгляду голасам сказаў дзядок і працягнуў Маладому для поціску пакручаную шчопцю сваю руку.

Хата складалася з двух невялікіх пакойчыкаў і кухні. Паўсюль стаялі паліцы з кнігамі, на съценах віслі партрэты акадэміка Карскага і нейкіх невядомых людзей.

— А гэта мая жонка, — паказаў стары на партрэт на съянне. — Памерла яна. Мы разам трох сыноў выхавалі. Ну, не зусім як у той казы, усе разумныя і акуратныя.

Яшчэ Маладога зьдзівіла: Стары быў першым чалавекам, які так доў-

га распытваў у яго пра бацькоў, адкуль яны, калі прыехалі ў Горадню, дзе працуецца. Шмат пазней Малады зразумеў — мяркуючы па жыццёвай дарозе бацькоў, па тым, што сын рассказвае і ведае аб іх, Стары даведаўся аб ім самім усё, што яму было трэба.

Потым перайшлі да справы. Стары прыўзняўся, нешта падумаў і загадным тонам сказаў: «Станавіся на крэсла і цягні з шафы тыя папкі».

Колькі гадзін праседзелі яны потым засталімі пад пранікнёным поўзіркам Яўхіма Карскага, ня веда ніхто. Зязюля з гадзінніка шмат разоў кувала чвэрці і, калі Малады нарэшце ачомаўся, на стале ляжаў велізарны стос паперы, а да ад'езду апошняга трамвая заставалася літаральна дзесяць хвілінаў. Малады, абы-як развязвітаўшыся з суразмоўцам, выбег на вуліцу зь цвёрдай упэўненасцю, што да ўсіх гэтых лісточкau з прымаўкамі і загадкамі, нататкамі Старога, да старых кніжак і тэчак зь ліставаньнем ён яшчэ ня раз вернеца.

З гэтай сустрэчы пачалося дзіўнае сяброўства двух людзей, адзін з якіх быў роўнай ў пяць разоў старэйшы за другога. Раз на два-тры тыдні, а калі размова ішла аб нейкіх выдавецкіх справах, то і часцей, Малады наведваў схаваную ў яблынавай гушчечы хатку на ўскраіне гораду. Сядзі прыстале ці на канапе і гадзінамі слухаў бясконцыя апавяданьні аб жыцці Старога, яго вандроўках па Гарадзеншчыне, сустрэчах з тымі, хто даўно стаў легендай беларускай гісторыі. Бывала, Стары займаўся нейкімі сваімі спраўамі, і тады Малады проста сядзеў на канапе і, перагортваючы старонкі рукапісных нататкаў Старога (былі яны напісаныя бездакорным, выпрацаваным яшчэ ў польскай настаўніцкай сэмінары почыркам), услухоўваўся ў працу насьценнага гадзінніка.

Недзе пад канец жніўня Малады засёды чакаў, калі, падняўшы слухаўку свайго хатняга тэлефона, пачуе знаёмы голас: «Андрэй, давай

заўтра з торбамі да мяне». І ўжо наступнай раніцай Малады сядзеў у самай гушчечы аблепленага яблыкамі дрэва і спачатку трос, а пасьля спорваў кіёчкам рэшту. Стары стаяў на вуліцы за плотам (адтуль было лепей бачна) і загадваў, дзе яшчэ засталіся яблыкі. Зрабіўшы гэтую працу, Малады запускаў зубы ў сакавіту папяроўку і, жуючи, адчуваў сябе абсалютна шчаслівым. Яблыкі тыя ніяк нельга было назваць экалягічна чыстым прадуктам, бо квартал прыватных дамоў знаходзіўся ў трохкуніку закаркаваных аўтамабілямі дарогаў, за якімі ўзвышаліся коміны гарадзкіх прадпрыемстваў. Аднак дома ў Маладога яблыкам заўсёды былі радыя, і Маці рабіла з іх беззліч розных кампотаў і варэнняў.

Сустрэч было шмат, але асабліва запомнілася адна. Праз колькі дзён пасьля нейкіх выбараў Малады па пільнай справе зазірнуў да Старога і, унурыйшы голаў, сядзеў на канапе, мэтанакіравана дабіваючы ў съядомасці парэшткі надзеі, якая была нарадзілася напярэдадні.

— Чаго ты такі недарэчны сёньня?

Пытаныне падалося Маладому зусім крыўдным, і ён ня вытрымаў.

— Як чаго? А то вы ня ведаецце? Вы што, тэлевізар не глядзелі: усё, канец, ізноў прайграў. Нічога ня будзе, усё!

Стары памаўчаў, пасьля, абапершыся на край стала, узняўся: «Хадзем». Даставіўшы з шафы вязку ключочк, Стары бразніў у сенцах клямкай, і Малады праз акно ўбачыў, як

ён патупаў да невялікага хлеўчыка з дошчак, што стаяў у глыбіні двара. Малады таксама выйшаў на вуліцу.

У хлеўчыку было цемнавата, і Стары пакінуў дзъверы шырока адчыненымі. Колькі курачак, што сядзелі побач на жэрдках, нават не паспрабавалі выбрацца на вуліцу. У куце стаяла нешта велізарнае, прыкрытае кавалкам брызэнту, ці то бочка, ці то нейкая вялікая скрыня. Малады ўсьміхнуўся краёчкам вуснаў: «Ага, тут Стары, мабыць, хавае яшчэ з часоў вайны сваю супрацьтанкавую гармату. Зараз пойдзем на вайну». Аднак калі Стары адкінуў тканіну, усьмешка імгненна зьнікла.

Прыкрытае брызэнтам было вялікім надмагільным каменем. Малады са зьдзіўленнем зірнуў на Старога, паслья перавёў позірк на кавалак граніту. Прозывішча, даты нараджэння, даты съмерці не было, і крыху ніжэй словаў ў дзъвюхосьці: «Уладар пойдзе — ня вернецца, Ваяр пойдзе — ня вернецца, Сейбіт — заўсёды вяртаецца».

Стары маўчаў...

Дахаты Малады вяртаўся пешшу, хация было яшчэ зусім ня ўспела, а дарога дадому ішла праз увесь горад. Спініўся, як звычайна, на мосьце цераз Нёман.

«Які ж ты ўсё-такі смаркач, якая ганучка», — соты раз падумай ён пра сябе і, абапёршыся на парэнчы, пачаў углядацца долу.

Плынь вады, чорная, з шэравата-белымі плямкамі крыгаў, супакойвала Маладога. Усё яго было ў гэтай рацэ, і, апроч гэтай ракі, гораду і людзей, якія жывуць на яе берагах, у яго не было нічога. Вяртаючыся зь любой паездкі, ён супакойваўся толькі тады, калі бачыў Сваю Раку і нават не ўяўляў сабе той сілы, якая магла б яго адсюль выгнаць. Ён ведаў дзясяткі вершаў і выказванняў розных людзей пра Нёман, і выдатна ўсьведамляў, колькі пакаленняй і лёсаў назаўсёды зьнітавала гэтая рака. Рака не магла быць праста мёртвай субстанцыяй, на яе берагах штодзённа несьлі сваю варту душы продкаў.

Маладому ўспомніўся адзін з сябрукоў Старога, беларускі кампа-зытар, які вясімнаццацігадовым хлопцам проста з гімназічнай парты пад канвоем паліцыі быў адпраўлены ў польскую турму і правёў там некалькі наступных гадоў. Паслья, працуячы ў Варшаве чорнарабочым, ужо перад самай вайной арганізаваў у польскай сталіцы беларускую арганізацыю і, нягледзячы ні на што, працягваў зьбіраць народныя песні і складаў кампазыцыі сам. Успомнілася апошняя паштоўка, прысланая Старому знакамітым беларускім пісьменнікам, які, съміротна хворы, пісаў з далёкага нямецкага гораду: «Прывітаньне майму дарагому гарадзенскаму арлу...»

Успомнілася, як яны зь сябрам рыхтавалі да друку зборнік народных песень з родных мясцін Старога і цэлымі вечарамі вычытвалі набраныя на кампутары песні, прыказкі і загадкі. Успамінаў... Людзей і вобразаў было так многа, і яны так захапілі ўяўленье, што Малады по-тym нават ня мог узгадаць, як дайшоў да дому.

Аб хваробе Старога ён даведаўся пры канцы зімы. Колькі дзён ня мог наважыцца патэлефанаваць, паслья скапіўся за слухаўку. Падняў малодшы сын Старога. Пачуўшы вестку, што надзеі няма, Малады зразумеў: «Усё, канец, ня будзе больш тых вечароў над кніжкамі Карскага і зжаўцельымі старонкамі з прымаўкамі, якія стары зьбіраў дзесяцігодзьдзямі. Ня будзе размоваў у дамку на засьнежанай ускраіне вялікага гораду. Ня будзе цяпер да каго прыйсці, паплакацца. Цяпер ты адзін».

Хавалі Старога завейным днём у пачатку сакавіка. Калі прыехалі на могілкі і пачалі развязівтацца, сънег перастаў. Амаль ніхто не прамаўляў, і тое было добра, шчыра. У ледзь ня самы апошні момант над труной, якую ўжо зьбіраліся зачыніць, з'явілася маленская птушачка і, шчабечучы, пачала пераскокваць з труны на крыж. Сінічка, напэўна, праста хацела быць бліжэй да людзей. Раптам нехта дастане з кішэні кавалачак хлеба ці чаго іншага смачнага, а гэтая ежа дапаможа перажыць апошнія сънежныя дні, бо каму хочацца паміраць у самым пачатку вясны.

Хаўтуры былі арганізаваны ў сталоўцы на адной з цэнтральных вуліц гораду. Народ, узяўшы пару чарак, пачынаў весялець, і Малады, развязіўшыся са знаёмымі, выйшаў у двор.

Ізноў ішоў сънег. Старая вуліца адным канцом упіралася ў галоўную плошчу гораду і пакручаста бегла долу, да парку.

— Недзе тут, яшчэ ў пачатку вясімнацатаага стагодзьдзя, была гарадзкая брама, — усьміхнуўся Малады недарэчнасці сваёй думкі.

Ён высмаркаўся, падняў каўнер палітона і, топчучы мокрую сънегавую мяшанку, пайшоў наверх, туды, дзе ў лябірынце вузкіх вуліцаў і малых дворыкаў білася несьмартнае сэрца Горадні.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Пра бураў піша Ўсяслаў Шатэрнік.

Сёньня Паўднёваафрыканская Рэспубліка лічыцца адным з найбліжэйшых партнёраў Рэспублікі Беларусь. Тыя ж, хто жыв у СССР, памятаюць, як гэтая краіна лічылася ледзь на самай варожай і асацыявалася са злавесным словам «апартэід».

Яго ведалі нават крыміналнікі і лаялісія, калі іх забіралі ў міліцыю: «апартэід нейкі». Мала каму, аднак, было вядома, што ў самой ПАР апартеід звязваўся з народам, які здаўна называлі «бурамі».

Хто такія буры? Што такое апартеід? Які сёньня лёс гэтага народу?

Свайম днём нараджэння буры (гэты назоў яны лічаць абразыўным) называюць 4 красавіка 1652 г. У гэты дзень галіндзкая ост-індская кампанія заклала горад, сёньня вядомы як Кейптаун, а тады называўся «Капштад». Абодва назоўы перакладаюцца як «паселішча на мысе». Першымі каляністамі сталі выхадцы з Фландрый, сёньняшній Бэльгіі. Да іх пасяльня дадаліся французскія гугеноты і немцы. Жанчын сярод каляністаў было мала. За жонак яны бралі дачок тузыльцаў, нявольніц зь Явы і Захадній Афрыкі, якіх прывозіла кампанія. Так фармаваўся народ, які зь цятам часу пачаў называць сябе «афрыканэрамі», а статні съвет — «бурамі». Паступова і мова іх пачала ўсё больш адрознівацца ад галіндзкай. Сёньня яна носіць назыву «африкаанс».

Паворотным у гісторыі бураў стала зьяўленыне на кантынэнце англічанай. У 1806 г. Брытанія анексавала Капштад. Большшая частка бураў не прызнала новай улады і накіравалася ўглыб Афрыкі. Там, на землях, адваяваных у тузыльцаў, буры заснавалі свае рэспублікі — Трансвааль і Аранжавая Сва-

Белая Афрыка

У шэрагах бураў змагаліся і выхадцы з Віленскай губэрні.

бодная Дзяржава. Англічане, аднак, не пакідалі бураў у спакоі. Тым больш што на тэрыторыі іх рэспублік знаходзілі ўсё больш золата і алмазаў. Гэта ўрэшце і прывяло да вядомай англа-бурскай вайны (1898—1902). Уесь съвет спачувалі тады маленъкай бурскай нацыі. З розных краін ехалі ім на помач добраахвотнікі. Прывчым у Рәсейскай імперыі большасць такіх добраахвотнікаў, як адзначаў тагачасны друк, была з заходніх губэрняў, у тым ліку зь Віленскай. Памяць пра гэта жыла доўга. Аркадзь Куляшоў пісаў пра сваё жаданье несыць свабоду «далёкім, далёкім бурам».

Усё гэта мала ўплывала на падзеі. У

1911 годзе англічане аб'ядналі бурскія рэспублікі з сваімі калёніямі ў новы дамініён — Паўднёваафрыканскі Звяз. Буры, аднак, не мірліліся з паразай.

У 1913 годзе буры ўтварылі нацыяналістычную партыю. Нацыяналісты дамагаліся больш самастойнай міжнароднай палітыкі і дзяржаўнага статусу мовы африкаанс. Адна з галоўных проблем была ў тым, што шмат хто з бураў лічыў сваю мову некультурнай, «кухоннай»... Тым ня менш, у 1925 африкаанс робіцца дзяржаўнай мовай народу і з ангельскай.

У супрацьстаянні Брытаніі бурскія нацыяналісты пасяльядоўна рабілі стаўку на кайзера, савецкую Рәсей, Гітлера.

пра-съвет

Быў заключаны таемны хаўрус Трэцяга раіху і паўднёваафрыканскай нацыяналістычнай партыі. Параза хаўрусыніка ў вайне не перашкодзіла нацыяналістам прыйсці да ўлады ў 1948 г. Ад гэтага бярэ пачатак пэрыяд апартэйду.

Апартэйд літаральна азначае «разьдзельнае існаваньне». Насельніцтва падзялялася на чатыры групы: белыя, каляровыя, азіяты, чорныя. Кожная з гэтых груп мела сваю тэрыторыю пражываньня, систэму адукцыі, аплаты...

Апартэйд меў пэўнае падабенства з нацыяналінай палітыкай, якая праводзілася ў Савецкім Саюзе. Унутры ПАР існавалі свае саюзныя рэспублікі — хомулэнды (тэрыторыі, адведзеныя пад пражываньне таго ці іншага этнасу). Гэтыя ўтварэнні выдаваліся Прэторыяй за цалкам самастойныя дзяржавы. Аднак адміністрацыі і межы гэтых дзяржаў вызначаліся выключна цэнтрам. Улады праводзілі традыцыйныя сівяты, абвішчалі пра шанаваньне нацыяналінных моў і звычаяў карэннага насельніцтва і адначасова жорстка душылі спробы палітычнага самавызначэння тубыльцаў.

Буры займалі сярод белых асаблівае становішча. Зь іх у асноўным складаўся ўрад і паліцыя. Таму і рэжым апартэйду асацыяваўся зь імі. Менавіта на бураў была накіраваная няянавісьць чорных. Вядомыя хваляваньні ў Саўета былі выкліканыя нежаданьнем чорных школьнікаў вывучаць афрыкаанс.

Доўгі час здавалася, што такі стан на заўжды. ПАР лічылася адным з галоўных апрышчай антыкамунізму ў сувецце, што забясьпечвала ёй падтрымку Захаду. З прыходам да ўлады Міхаіла Гарбачова становішча пачало мяніцца. Прывід камуністычнай пагрозы пачаў зыніцца.

Яшчэ раней Прэторыя страціла сваіх хаўрусынікаў у Афрыцы — Радэзію і Партугальскую імперию. Спробы ўтрымаць уладу, а таксама ўсталяваць у суседніх краінах сяброўскія да сябе рэжымы кантролівалі неймаверных чалавечых і матэрыяльных затратай. Урэшце нацыяналісты вымушаныя былі пайсці на рэформы і прызнаць чорную апазыцыю. У 1994 г. Нацыяналістычнай партыі прыграла выбары Афрыканскаму нацыяналінаму кангрэсу Нэльсану Мандэлі. З таго часу старому рэжimu прыйшоў канец.

Былыя бурскія рэспублікі былі ліквідаваныя і падзеленыя на правінцыі. Мова афрыкаанс паступова пачала выціскацца з ужытку мовамі банту. Ця-

**Фрэдэрік
дэ Клерк пайшоў
на съмелы крок:
сваёю воляю
дэманставаў
систэму
апартэйду. На
фота: зь лідэрам
барацьбы за
вызваленіе
Нэльсанам
Мандэлам.**

пер у ПАР мовы ўсіх этнасаў лічацца дзяржаўнымі, а ўсяго гэтых моў адзіннаццаць. У мінулым годзе Прэторыя, названая ў гонар аднаго з правадыроў бураў, была пераназваная ў Тсванэ.

Мандэла лічыўся сымбалем расавага прымірэння. Сённяшні прэзыдэнт Таба Мбэкі мае разпутаць кіраўніка карумпаванага. У краіне рэзка ўзмацніліся напады на белых. Буры, аднак, цвёрда намераныя на толькі выжыць, але і стварыць сваю дзяржаву наноў. Дзеля гэтага яны пачынаюць зборыца на тэрыторыі, якую называюць «Аранжыя». Буры парадуноўваюць гэта зь «вялікім трэкам» — сыходам продкаў ад англічан у XIX стагодзьдзі. Іх нашчадкі хочуць паўтарыць тое саме ў адносінах да чорных. Што ж, буры здаўна славіліся сваёй упартасцю.

Найбольш вядомыя буры

Пауль Кругер — прэзыдэнт Трансваалю, герой англа-бурскай вайны.

Ян Смэйтс — прэм'ер-міністар Паўднёваафрыканскага Звязу, адзін з распрацоўшчыкаў прынцыпаў ААН, заснавальнік філозофскага накірунку «халізм».

Барнард Крысціян — хірург, які зрабіў першую ў сувеце перасадку сэрца.

Джозэф Кутзэе — пісьменнік, ляўрэт Нобэлеўскай прэміі. Ягоную нобэлеўскую лекцыю друкавала «Наша Ніва».

Атола Фугард — драматург. У менскім «Альтэрнатыўным тэатры» ішла яго п'еса «Тут жывуць людзі».

Том «Беларусь: ні Эўропа, ні Расея» зъмяшчае інтарвію з трыццаццю беларускімі палітыкамі, журналістамі, дзеячамі культуры і мастацтва, праведзеныя ўвесну 2006 году ў Менску. Нашым суразмоўцам былі зададзеныя дзеяць пытанніяў на тэму беларускай ідэнтычнасці, узаемнаў Беларусі з Расеяй і Эўрапейскім Звязам. У выніку паўстаў зборнік, у якім пададзены разнастайныя і часам супярэчлівыя меркаванні на вызначаную тэму.

Даслаўшы замову з пазначэннем вашага імя, імя па бацьку і прозвішча, а таксама дакладнага адрасу на адрес 220018, Менск, а/с 3, вы атрымаецце кніжку бясплатна. Просьба пазначаць мову, на якой замаўляеца выданье: расейскую ці беларускую.

Вольга Абрамава, Святлана Алексіевіч, Яўген Бабосаў, Анжаліка Борыс, Ірына Бугрова, Генадзь Бураўкін, Алесь Бяляцкі, Аляксандар Вайтовіч, Андрэй Вардамацкі, Вінцук Вячорка, Павал Данейка, Андрэй Дынько, Святлана Калінкіна, Сяргей Калякін, Кася Камоцкая, Сяргей Касцян, Вячаслаў Кебіч, Анатоль Лябедзька, Васіль Лявонав, Жанна Літвіна, Алег Манеў, Аляксандар Мілінкевіч, Анатоль Міхайлаў, Алесь Міхалевіч, Тацяна Процька, Андрэй Саньнікаў, Уладзімер Улаховіч, Валеры Фралоў, Станіслаў Шушкевіч, Усевалад Янчэўскі.

**Беларусь: ні Эўропа,
ні Расея. Меркаваны
беларускіх эліт.** Варшава:
Выдавецтва «ARCHE», 2006.

Стваральніца беларускага інтэрнэт-рэсурсу Litara.net Аліса Бізяева арганізавала першы ўкраінскі гіпі-фэстываль.

Рэйд on Rainbow

Людзі ў стракатых строях з бязьмежна разъняволенімі дзецьмі зъяжджаюцца на пэўную колькасць дзён у лясную непралазнасць ля рэчкі (гэта галоўная ўмова выжывання), каб цягнуць растаманская сьпевы, біць у барабаны, сядзець ля вогнішча, гатаваць у вялікім катле вегетарыянская страўы ды весці размовы, якія кагосці ўразяць нешматслоўем, кагосці — незразумеласцю «птушынай» мовы.

«Вясёлку», як і «Грушаўку», запачатковала прасунутая расейская моладзь, ціпер у Pacei «Вясёлкі», здаецца, троі. Украінская «Вясёлка» — першая. Яна сапраўды ўкраінская, жоўтаблакітная, прасякнутая моўнай мілагучнасцю ды спэцыфічным калірата манеры зносінаў моладзі, што прыехала з Галіччыны ці Карпатай.

Аліса Бізяева ды ейны муж маюць самае непасрэднае дачыненьне да арганізацыі фэсту, да выбару гэтага месца, якое моцна нарадвае лес, па якім блукае Курт Кабэйн у стужцы «Апошнія дні».

На станцыі «Святошын» здалёк бачу дзьве невялічкія купкі карнавальнай публікі, адна зь іх паварочваеца і прывітальна маша мне — мабыць, «пазналі» дзякуючы хэндмэйдаўскому заплечніку. Хлопец, гадоў пад трышаць пяць, усыміхаеца: «А хто ты? Я цябе раней ня бачыў. Я — Мафарка». Разумею, што тут усе ведаюць адзін адно-га па «сystэмных» імёнах.

Людзей тут няшмат. На першую ўкраінскую «Вясёлку» арганізаторы запрашалі адно «сваіх» — людзей, адданых такому ладу жыцця.

...У запрашэнні на «Вя-

сёлку» гаворыцца, што «жыхары лягеру ставяцца адно да аднога зь нязыменнай добразычлівасцю, ня маюць паміжсобку грашовых стасункаў, не скарыстоўваюць для вогнішчаў жывых дрэваў, не пакідаюць пасыль сябе съмецыя і ўвогуле сълядоў прысутнасці тут людзей, не карыстаюцца электрычным съявлом».

На першы погляд можа падацца, што тут у кожнага трэцяга — псыхічныя адхіленні. Насамрэч тут амаль усе — людзі сур’ённыя. Дзяўчына-акіяно-ляг. Прадусэрка съявачкі Лаліты. Коратка паstryжаныя хлопцы з манерамі бізнесоўцаў. Хаця досьць народу і праста па жыцці адвязнага. Алькаголю няма ўвогуле. З напояў культивуеца адно гарбата. Кава таксама прысутнічае, але бонусам, пра яе наяўнасць клапоцяцца «дыстонікі», няздолныя безь яе прачнуща.

Кладуцца тут спаць позна, прачынаюцца таксама позна. Увечары, паклаўшы спаць дзяцей у «дзіцячы»

вігвам, бацькі зьбіраюцца да вогнішча. Туды перацігаюцца барабаны. Вядзецца гарачая спрэчка — ці можна ўключыць у рацыён сою...

Ранкам, прадраўшы вочы, выходжу на паляну і бачу, што ўначы прыйшлі новыя жыхары: зъявіўся новы намёт, укрыты вялізарным бел-чырвона-белым сцягам.

Украінцы найперш цікавяцца, як было ў сакавіку 2006-га на Плошчы. Правыя падзеі тут ведаюць усе. З гарбатай прыходзіць Аліса Бізяева. Яна цяпер жыве ва Украіне і вось чым займаецца...

У Беларусь мы вяртаемся самаспінам, па дарозе праконваючыся ў шматвобразнасці жыцця — то абганяючы нас, то зноў вітаючыся з намі на запраўках, з Крыму ў Літву вяртаецца пара закаханых байкераў, якія шчыра дзівяцца. Навошта вам быць «стопішчыкамі»? Ці не прасьцей набыць «Харлэй»?

**Ціна Давыдчук, Кіеў—
Менск**

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

НІЧОГА ДОБРАГА ЧАКАЦЬ НЯ ВАРТА

Ніколі болей ня будзе такога лета,
ня будзе так бесклапотна і гэтак съветла —
ніколі.

Фільмы болей ня будуць даваць асалоду.
І для супречы ня будзе ніякай нагоды.

Ніколі ня будзе болей такой гарэлкі —
халоднай, спажыўнай, чыстай і елкай.
Ніколі.

Тыпунь перастане быць пахкім, моцным і смачным.
А розум адгэтуль ня мецьме паказынкаў значных.

Ніколі ня будзе з таго, што ёсьць, і палавіны,
такіх файных кніжак у крамах, такой вяндліны.
Ніколі.

І «хуткая» болей ня будзе настолькі хуткай.
І нам так камфортна ня будзе ў сплякотных маршрутках.

Ня будзе такіх авантураў, такіх падарункаў,
настолькі жадных абдымкаў і пацалункаў.
Ніколі.

На прыйдзе твой ліст і ты не прыедзеш таксама.
Зламаемся мы, бы ў суседнім двары піларама.

Глядзецьмен і выцьмен на месяц, што зъязе на столі,
бы два сувязных, што забылі й на успомняць паролі.

Ніколі.

ЖЫЦЬЦЁ НОНСТОП

Екацыярыне

ГАТЕЛЬ

Вось раніца. І ў ёй цябе няма.
Вакно. І я — мысленчая турма.

Вось крэсла. Шафа. Боты ля стала.
Вось ложак, дзе калісьці ты была.

Вось цыгарэты. Слоўнік на стале.
Пустыя пляшкі — з поўнай на чале.

Гадзіннік, што спыніў падлік гадзін.
І я — адзін, нібыва ў лямпе джын.

Адбіткі пальцаў на старонках кніг.
Самота, што зъдзяйсьняе свой бліцкыг.

Вось тое, што згубіла свой назоў
й чаго не перажыць ужо наноў;

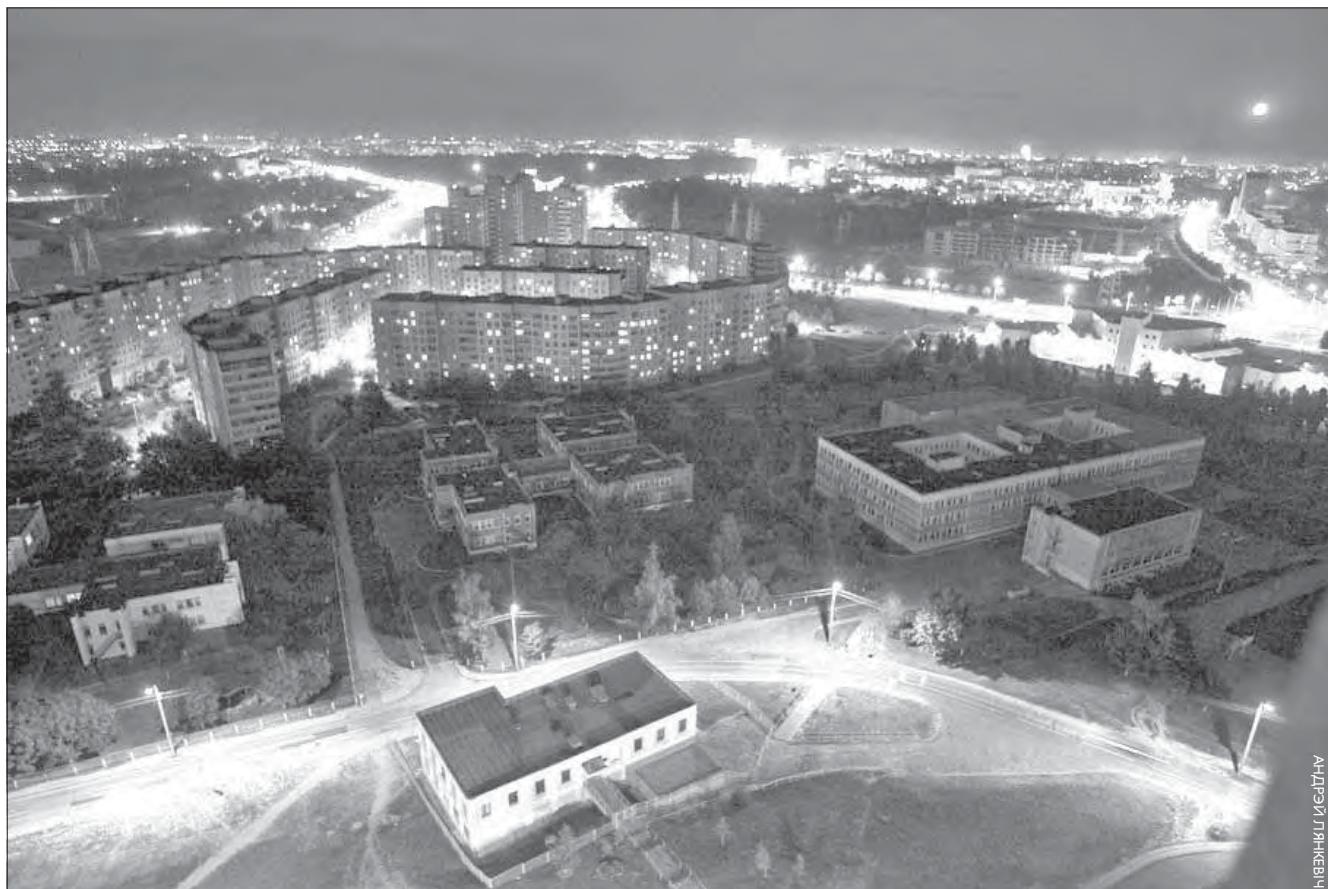
што сапсавала нам і плоць, і кроў.
За што да съмерці дзякаваць гатоў.

ЖЫЦЬЦЁ НОНСТОП

час гладзіць цябе супраць поўсыці ён цябе бесіць
ды гэта — ты ведаеш добра — нічога ня дасыць
ён сыходзіць за месяцам месяц за месяцам месяц
а съледам цябе атакуе любоўная жарсьць

ты зробіш апошнюю спробу яна нічога ня зьменіць
ты выйдзеш на вуліцу й вернесься п'яным у дым
бяз сэнсу нічога рабіць бо нікто не паверыць
бяз сэнсу быць некім а злашча быць маладым

ты знову зьвіваешься зьмеем у потным ложку
і выеш імя і твой сковыт як плач немаўля
зь ліпучаю сылнай выхарквачы патрошку
каханьне якое зъядала цябе спаквала

АЛЕКСАНДРА ІЛЯНКЕВІЧ

20 ліпеня

а 19.00

Малая заля
КЗ «Мінск»

Канцэрт Зымітра Вайщоўшкевіча

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Моцны арэшак 4.0

Моцны гарэшак 4.0 (Live Free or Die Hard)

ЗША, 2007, каляровы, 135 хв.

Рэжысэр: Лен Уайзман

Ролі выконваюць: Брус Уіліс, Цімакі Аліфант, Джасцін Лонг, Мэгі К'ю, Кліф Кэрціс, Джанатан Садоўскі, Эндрю Фрыдман, Кевін Сыміт

Жанр: Баявік

Адзнака: 6,5 (з 10)

Кібертарысты абавльваюць кампютарную сістэму Злучаных Штатаў і палююць за хакерам, які ведае лішнє. Стары паліцэйскі вага яка Джон МакЛэйн разъбіраецца з ворагамі

звыклым мэтадам стрэлаў і высьпяткаў, а ма-
лады хакер становіцца патэнцыйным зяцем...

Менавіта ролі кругота копа МакЛэйна на-
прыканцы 80-х вывела Бруса Уіліса ў пер-
шыя галівудскія шэрагі. Брудная саколка —
«альлагалічка», жартачкі, многія зь якіх пры-
думаў сам Уіліс, і сур'ёзнае мачылава кепскіх
дзядзек, мелі прынемныя працяг у другім і
трэцім «Моцным гарэшку».

Але час ідзе, кінанягоднікі ня съпяць у
шапку; для чарговага выратавання інно
спатрэбіўся МакЛэйн, якому, з улікам сёнь-
няшніх тэхналёгій дадалі жэўжыка—памагата-
га.

50-гадовы Брус Уіліс шчэ не згубіў фор-
мы; многія бойкі здымаліся насамрэч, а кас-
кадзёр, які дубляваў Уіліса нат зламаў рукі.
Але гэта ня выратавала карціну ад папрокай у
«фантастычнасці».

У стужцы Лена Уайзмана, які праславіўся
«ваўкалачна—вампірскаю» калатнечай у

«Другім съвеце», атракцыён ідзе за атракцы-
ёнам. Кампутары выбухаюць, стрэлы, машына
зьбівае гелікоптэр (!), двубой цяжкавіка й
зынішчальніка (!!). Зваліца зь верхатуры й
скакаць, як зайчык, замест прыёмаў кун-фу —
кулаком у морду, пажартаваць, папераbi-
ваць усіх злыдняў...

І на варта крычаць, што МакЛэйн — за-
надта «кампутарны». А хто ягоныя ворагі? —
Хлусы віртуальныя прасторы, якія імітуюць
падрыў амэрыканскага Кангрэса і палочаюць
люд вуглікам, якога няма. Сецевыя піраты-
геніі, чыя праца — фікцыя.

Неверагодныя прыгоды «Моцнага гарэш-
ка» на гэткім тле не такія ўжо й дзівосныя.
Дый статус баевіка абавязвае да выбухаў,
падзеньняў і немагчымых танцай на крыле «F-
16».

Глядзіце някепскі экшн, бадзёры бэнэфіс
МакЛэйна—Уіліса.

Андрэй Расінскі

дзе варта быць

ІМПРЭЗЫ

Фэстываль «Магутны Божа»

Ён распачынаецца ў Магілёве з 11 ліпеня і будзе доўжыцца 10 дзён. Гэта ўжо 15-ы фэстываль. Ён быў заснаваны Каталіцкім касцёлам і Міністэрствам культуры. На сёлетні фэст запрошаныя ўладальнікі Гран-пры фэстывалю мінулых гадоў. На фэстывалі выступаюць калектывы, што выконваюць клясyczную і духоўную музыку.

Свята пазіі ў Ракуцёўшчыне

22 ліпеня адбудзеца традыцыйнае свята песні і пазіі «Ракуцёўскае лета — 2007». У Ракуцёўшчыне летам 1911 году, падчас свайго адзінага прыезду ў Беларусь, адпачываў Максім Багдановіч. У праграме свята адкрыты ў мэмарыяльнай часткі экспазыцыі ў адноўленым Доме, паэтычныя чытальні і выступы пісьменнікаў ля Максімавай крынічкі. **Пачатак а 12-й.** Прыйехаць у Ракуцёўшчыну можна электрычкай Менск—Маладечна (да станцыі Ўша), адпраўленыне з Менску: 8.22; 9.14; 10.00; 11.11.

Сустрэча з гуртам Чырвоным па Белым

16 ліпеня а 19-й на Сядзібе БНФ пройдзе сустрэча з ЧПБ з нагоды выхаду новага альбому «Крывавы сакавік». Вул. Варвашэні, 8, уваход вольны

КАНЦЭРТ

Сто лят, Neuro Dubel!

17 ліпеня а 19.30 у клубе «Графіці» — Дзень народзінай гурту Neuro Dubel. Т.: 671-58-65.

ТЭАТАР

Купалаўскі тэатар

12 (чц) — «Чычыкаў»

У праграме:
трыццаць гуртоў;
канцэрт «Вольная сцэна» для музыкаў,
якія не прыйшлі
адбор (19 ліпеня а 16-й); конкурсная
праграма; N.R.M.,
«Палац»...

Візы: на сайце <http://bas.racyja.com> — анкета для збору заявак. Першыя сто чалавек, якія яе запоўняюць, атрымаюць візу хутка.

Даезд: з памежнага гораду Кузьніца—Белаостоцкая будзе арганізаваны бясплатны аўтобус да Гарадка. То бок можна самастойна даехаць да Горадні, а адтоль на цягніку да Кузьніцы. Бясплатны аўтобус будзе ад'яжджаць 19 ліпеня а 15-й (час польскі).

Каб трапіць на гэты рэйс з Горадні, трэба выехаць а 14.45 (час беларускі) на цягніку з чыгуначнага вакзалу. Даведкі па т.: (029) 939-40-62.

Інфармацыя пра платны рэйс з Менску праз т.: 622-57-20, 578-97-08

13, 14 (пт, сб) — «Чорная Панна Нісьвіжу»

15 (пн) — «Памінальная майтва»

16 (аўт) — «Вечар»

18 (чц) — «Вольга»

19 (пт) — «Мазстра»

20 (сб) — «Макбэт»

21 (ндз) — «Таполевая заўвейя»

22 (пн) — «Сымон—музыка»

23 (аўт) — Тэатральны «Капуснік» (прысывачаны заўкрыцьцю сезона 2006—2007)

малая сцэна

16 (аўт) — «Маці»

21 (ндз) — «Дзікае паляванье караля Стаха»

РАСКОПКІ

Запрашаем 30 ліпеня — 12 жніўня папрацаваць у маладзёвай археалагічнай экспедыцыі каліяўскі Адрубы Жлобінскага раёну. Раскопкамі кіруе навуковы супрацоўнік Інстытуту гісторыі. Да ўдзелу запрашанацца навукоўцы

Басовішча

19—21 ліпеня

Гарадок

Гародок

Гародок</

пра-бел / пра-съвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Генадзь Семянчук.
Гуру беларускай археалёгii.
Да 80-годзьдзя прафэсара
Георгія Штыхава 20

Аляксандар Адзінец.
Запавет старога эмігранта 22

Андрэй Павач.
Стары і Малады 24

Усяслаў Шатэрнік.
Белая Афрыка 26

Ціна Давыдчук.
Рэйд on Rainbow 28

КАЛІ Б...

...ад Сярдзючкі чакалі тэракту.

— Таварышы апэратыўнікі, загадваю расьсеяцца па амфітэатру і ўважліва слухаць Верку Сярдючку. Ёсьць падазрэнні, што яна плея ня «Лаша тумбай» і ня «Раша, гуд бай», а «Саша, гуд бай».

МАЛЯВАУ ЛЁЛІК УШКІН

ГОД ПАЭЗII

Сяргей Прылуцкі.
жыцьцё нонстоп 29

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

СЪВЕТЛАЙ ПАМЯЦІ

Генадзь Банкевіч

Пайшоў з жыцьця сябрам КХП-БНФ спадар Генадзь Банкевіч, сумленны і працаўты чалавек, патрыёт Беларусі. Ён быў школьнікам сябрам майго бацькі, таму я ведаў яго з дзяяцтвістvа, і для мене ён быў застанеца праста дзядзькам Генам. Паваеннае жыцьцё ў Заходній Беларусі не было аж такім салодкім, можа, таму абраў дзядзька Генадзь кар'еру афіцэр апрастэжныхнага час ракетных войскau. Вайскоўцы лёс кідаў яго па съвеце, але ўрэшце ён вярнуўся на Бацькаўшчыну.

За што б ні браўся дзядзька Генадзь, то рабіў татагрунтоў на і яканса, па-гаспадарску. Па-іншаму папросту ня ўмей. Быў для мене прыкладам адказнасці і дамавітасці. Сапраўдным гаспадаром старое беларускае закваскі, якіх застаецца сядзі на нас меней і меней.

Думаю, што менавіт гэтая рысы харэктару прывялі сп. Банкевічу шаргі Народнага Фронту. Адказнасць за лёс краіны

і жаданыне ўладкаваць Беларускі дом належным чынам быўлі той высокай матывацый, якія надавалі моцы гэтаму прыгожаму, немаладому ўжо чалавеку. Да сваёй грамадзкай дзеянасці ён ставіўся як да паклікання, самаахвярна і без кампромісаў.

Годна пражыў жыцьцё спадар Банкевіч. Сапраўдны спадар. Святлая памяць.

Міхал Анемпадыстай

СПАЧУВАНЬНЕ

Спачуваньні Зымітру Саўку з прычыны съмеркі бацькі. Л.

КНІГІ

Прапаную книгі: Л.Геніош «Споведзь», «Быкаў на Свабодзе», «Тэўтонскі ордэн». Ткачоў «Замкі і людзі», Ластоткі, «Наша Ніва. 1906—1908», «Палітычныя партыі Беларусі» ды шмат іншага. Т.: 753-70-05

МЭБЛЯ

Маладая сям'я прыме ў падарунак непатрабную і не дашчэнту дабітую мэблю любых намінацый. Т.: 174-98-91

ПРАЦА

Тэкст. Падрыхтоўка тэкстаў. Т.: 753-91-96

ДЫСКУСІЯ

Праваслаўнае моладзея брацтва пры прыходзе Храма Уваскрасенія Хрыстовага праводзіць сустрэчу на тэму: «Чамумы выбіраем Хрыста?» Гутарка будзевесціца па-беларуску. Сустрэча адбудзеца 17 ліпеня (аўторак) у 19.00 у памяшканні Уваскрасенскага Храма па адрасе: вул. Гамарника, 29, праезд ад. ст.м. «Ільміг» трапл. № 53, 46. Т. для да-ведак: (029) 509-10-39.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву», прости падпішыце
дамову. Дэталі — старонка 17.

• Наступны нумар
газэты выйдзе
27 ліпеня.
• Добра адпачыць!

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Паштовая скрынка. Астрашыцкі Гарадок.
Янцы Купалу. Не ўжывайце беларускіх слоў ма-
лаведамых, так званых «правінцыяналізмаў».

«НН». №26. 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000)

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

галоўныя рэдактары Андрэй Скурко

мастакі рэдактары Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцавы фонд выданья газеты «Наша Ніва»

выдавец Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы»

адрес для допісаў: 220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарны, 79. Рэдакцыя не ніксе адказнасць за звесткі рагажных аўвестак.

Кошт свабодны. Гаварыць на арэстратыўнага выданьня №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйдичны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 11.07.2007.

Замова № 3745. Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.